

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU
ȘCOALA DOCTORALĂ DE PSIHOLOGIE**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 159.922.7:37.015.3(043.2)**

DRAGOMIR ANTOANELA MAGDALENA

**INFLUENȚA TIPULUI DE COPARENTALITATE
ASUPRA SECURITĂȚII EMOȚIONALE A COPILULUI**

SPECIALITATEA:

**511.02 PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII
ȘI PSIHOLOGIA EDUCAȚIONALĂ**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN PSIHOLOGIE

CHIȘINĂU, 2025

CZU: 159.922.7:37.015.3(043.2)

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale de Psihologie din Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Conducător de doctorat:

Sanduleac Sergiu, doctor habilitat în științe ale educației, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Comisia de doctorat (propusă de Consiliul Școlii Doctorale de Psihologie și aprobată de Consiliul Științific al IOSSD - UPSC) compusă din:

Președinte (reprezentant al IOSSD - UPSC):

Virlan Maria, doctor în psihologie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Referenți oficiali:

Holman Andrei, doctor în psihologie, profesor universitar, Universitatea „Alexandru I. Cuza”, Iași, România.

Cuznețov Larisa, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Șleahțișchi Mihai, doctor habilitat în psihologie, doctor în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Perjan Carolina, doctor în psihologie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

Briceag Silvia, doctor în psihologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Susținerea va avea loc la 19 decembrie 2025, ora 12.00 în ședința Comisiei de susținere publică din cadrul Școlii Doctorale de Psihologie din UPSC „Ion Creangă” (str. Ion Creangă, 1, bloc 2, sala Senatului)

Teza de doctor în psihologie și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expedit la noiembrie 2025.

Președintele Comisiei de doctorat

semnătura

Vîrlan Maria, prof.univ., dr.

Conducător de doctorat

semnătura

Sanduleac Sergiu, conf. univ., dr. hab.

Autor

semnătura

Dragomir Antoanela Magdalena

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	26
BIBLIOGRAFIE.....	28
ADNOTARE.....	33
ANNOTATION.....	34

LISTA ABREVIERILOR

SE	-	securitate emoțională
SP	-	securitate psihologică
SIS	-	Scala de securitate emoțională în sistemul coparental (<i>Security in the Interparental Subsystem Scale</i>)
CRS	-	Scala de Relație Coparentală
MASC	-	Scala Multidimensională de Anxietate pentru copii (<i>Multidimensional Anxiety Scale for Children</i>)
GE	-	grup experimental
GC	-	grup de control

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate.

Transformările majore survenite în structurile familiale contemporane, generate de creșterea ratei divorțurilor, a familiilor reconstituite și a celor monoparentale, impun o analiză aprofundată a factorilor care condiționează dezvoltarea psihoemoțională a copilului. În acest context, studiul relației coparentale și al influenței acesteia asupra securității emoționale a copilului dobândește o importanță semnificativă în sfera cercetării psihologice. Schimbările de ordin social, cultural și economic pun presiune asupra capacității părinților de a colabora eficient în realizarea rolurilor parentale, afectând astfel în mod direct climatul familial în care se dezvoltă copilul [1].

Securitatea emoțională a copilului constituie o dimensiune fundamentală a dezvoltării sale armonioase, influențând capacitatea de reglare emoțională, adaptare socială, formarea atașamentelor și construcția identității personale

Relevanța acestei cercetări este accentuată și de necesitatea formulării unor strategii de intervenție și suport pentru familii, într-un context în care sănătatea mintală și starea de bine a copiilor constituie priorități pentru politicile publice și pentru comunitatea științifică. Înțelegerea mecanismelor prin care diferitele tipuri de coparentalitate influențează securitatea emoțională a copilului oferă fundamente solide pentru elaborarea unor intervenții psihoterapeutice, programe educaționale și politici de sprijin familial orientate spre menținerea unui climat afectiv securizant.

Coparentalitatea este definită drept modalitatea în care doi sau mai mulți adulți își asumă și împart responsabilitățile legate de îngrijirea și educarea copiilor [8]. Inițial, acest concept a fost asociat exclusiv părinților căsătoriți, însă în ultimele decenii s-a extins pentru a desemna și părinții separați, divorțați, necăsătoriți, inclusiv familiile reconstituite și cele în care părinții sunt de același sex.

Această extindere conceptuală reflectă nu numai dinamica în continuă schimbare a familiilor moderne, ci denotă și apariția noilor direcții de cercetare, în special în spațiul occidental. În literatura de specialitate sunt descrise două mari tipuri de coparentalitate: funcțională și disfuncțională. Coparentalitatea funcțională se caracterizează prin colaborare eficientă, comunicare pozitivă și sprijin reciproc între părinți, în timp ce coparentalitatea disfuncțională presupune conflicte frecvente, lipsa comunicării și subminarea relațională reciprocă, cu impact negativ asupra dezvoltării psihoemoționale a copilului [34].

Securitatea emoțională, definită în literatura de specialitate ca percepție a stabilității și predictibilității relațiilor apropiate, în special a celor familiale, este profund legată de calitatea interacțiunii dintre părinți și de modul în care aceștia gestionează conflictele. Conform teoriei securității emoționale formulate și dezvoltate de E. M. Cummings și P. T. Davies, percepția copilului asupra coeziunii relațiilor interparentale determină nivelul său de încredere relațională și influențează răspunsurile emoționale, cognitive și comportamentale a copilului [21]. În situațiile în care copiii sunt martori la conflictele intense, nerezolvate sau ostile între părinți, aceștia pot dezvolta mecanisme de reglare emoțională dezadaptativă, care conduc la instalarea anxietății și la dereglarea echilibrului intern. În această perspectivă, securitatea emoțională este concepută ca rezultat al experiențelor anterioare cu conflictul marital și ca factor determinant al reacțiilor viitoare ale copilului [25].

Fiind un construct psihologic complex, securitatea emoțională poate fi analizată atât ca o trăsătură stabilă, formată în baza experiențelor trăite în mediul familial, cât și o stare tranzitorie, care poate varia în funcție de contextul relațional. În prezența unui mediu familial impredictibil sau conflictual, trăsătura de securitate poate fi transformată într-o stare persistentă de insecuritate psihologică cu efecte negative asupra dezvoltării psihoemoționale

a copilului [20]. Studiile empirice au evidențiat în mod constant că expunerea repetată la conflicte interparentale distructive este asociată cu un risc crescut de apariție a simptomelor de anxietate, depresie și comportamente disfuncționale. Aceste manifestări pot fi interpretate ca indicatori ai diminuării securității emoționale a copilului, reflectând instabilitatea percepută a mediului familial și reducerea sentimentului de protecție psihologică. În schimb, copiii care beneficiază de o coparentalitate cooperantă și de susținere parentală constantă prezintă niveluri mai ridicate de reziliență emoțională și un risc mai redus de apariție a tulburărilor afective.

Teoria securității emoționale funcționează ca un cadru explicativ care leagă calitatea relației coparentale de adaptare emoțională și comportamentală a copilului, având un rol mediator în relația dintre comportamentele parentale și dezvoltarea psihoemoțională.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare.

La nivel internațional, problematicile legate de sănătatea mintală și dezvoltarea psihoemoțională a copilului sunt din ce în ce mai prezente în agenda organizațiilor globale. *Organizația Mondială a Sănătății* (OMS) și *Organizația Națiunilor Unite* (ONU) subliniază importanța unui mediu familial stabil și securizant pentru starea de bine a copilului. *Convenția ONU privind Drepturile Copilului* începând cu 1989 accentuează necesitatea menținerii relației pozitive a copilului cu ambii părinți, inclusiv în situații de separare sau divorț, ceea ce implică o colaborare coparentală eficientă [10; 42]. Strategiile de sănătate publică internaționale reflectă influența covârșitoare a factorilor relaționali și de mediu familial asupra dezvoltării copiilor, incluzând intervenții bazate pe suport parental, educație familială și profilaxia sănătății mintale. Dinamica familială reflectă tendințe globale, axate pe o creștere constantă a divorțurilor și o diversificare a structurilor parentale.

Deși literatura de specialitate confirmă legătura dintre calitatea relației coparentale și securitatea emoțională a copilului, nu este clarificat suficient modul în care diferitele tipuri de coparentalitate influențează insecuritatea emoțională a copiilor în familii intacte, divorțate sau reconstituite din spațiul est-european. În spațiul românesc, cercetările aplicate lipsesc aproape complet, ceea ce face dificilă adaptarea și utilizarea strategiilor de sprijin la realitățile socio-culturale locale.

Problema științifică constă în insuficiența fundamentării teoretice și empirice privind mecanismele prin care tipul și calitatea relației coparentale determină nivelul securității emoționale a copilului. Această lacună face dificilă formularea și elaborarea politicilor sociale și a unor intervenții psihologice eficiente, reclamând identificarea și investigarea modului în care dinamica coparentală de tip cooperant, conflictual sau mixt, influențează echilibrul emoțional al copilului, atât în familiile intacte, cât și în cele divorțate sau reconstituite.

Scopul cercetării este de a identifica influența comportamentelor coparentale asupra dezvoltării securității emoționale a copiilor, cu accent pe identificarea relațiilor dintre diferitele tipuri de comportamente coparentale (pozitive și negative) și modul în care acestea influențează reglarea emoțională și comportamentul adaptativ al copiilor, precum și conturarea unui cadru teoretic și empiric pentru înțelegerea modului în care dinamica interparentală contribuie la bunăstarea emoțională a copiilor; elaborarea unor demersuri formative în vederea intervenției terapeutice sistemice orientată spre reducerea efectelor negative ale conflictelor familiale postdivorț asupra copiilor.

Obiectivele cercetării:

1. Analiza abordărilor teoretice privind tipurile de coparentalitate și securitate emoțională a copilului.
2. Evidențierea tipului de relație coparentală postdivorț exprimată de părinți.
3. Identificarea nivelului securității emoționale a copiilor aflați sub influența relației coparentale.

4. Analiza comparativă a securității emoționale a copiilor în funcție de tipul de coparentalitate la care sunt expuși.
5. Investigarea relațiilor dintre anxietatea copilului și securitatea emoțională în contextul coparental.
6. Elaborarea și validarea experimentală a *Programului dual de intervenție psihologică* pentru consolidarea securității emoționale a copilului în sistemul coparental postdivorț.

Ipoteza generală a cercetării: *există o relație de asociere dintre tipul de coparentalitate exprimat și securitatea emoțională a copilului, iar relația este mediată de nivelul de anxietate resimțit de copil.*

Suportul teoretic al cercetării cuprinde aspecte conceptuale și explicative ale coparentalității analizate de J. P. McHale [36; 37; 38]; R. E. Emery a precizat influența conflictului interparental în medierea impactului divorțului asupra copilului [29], D. S. Shaw [40] a evidențiat efectele relațiilor coparentale disfuncționale asupra dezvoltării comportamentelor externalizante; L. A. Sroufe [41] a arătat că securitatea atașamentului și stabilitatea emoțională a copilului sunt influențate de climatul coparental; E. E. Maccoby și R. H. Mnookin [33] au analizat tranzițiile parentale postdivorț și impactul aranjamentelor de custodie asupra relației coparentale; E. M. Hetherington [30; 31] a demonstrat că adaptarea copiilor la divorț este moderată de suportul și cooperarea dintre părinți; P. R. Amato [11; 12; 13; 14; 15] a documentat pe termen lung legăturile dintre conflictul interparental, calitatea relației coparentale și adaptarea copilului; J. Belsky [16; 17; 18; 19] a subliniat rolul coparentalității în modelul determinantelor competenței parentale și al dezvoltării copilului; G. Margolin [34] a evidențiat impactul expunerii copilului la conflictul interparental și strategiile de mediere coparentală; S. McConnell [35] a investigat influența coordonării și suportului dintre părinți asupra funcționării familiale și a stării de bine a copilului, conturând limitele relației dintre părinți și impactul acestora asupra dezvoltării copilului.

Securitatea emoțională a copilului, în calitate de construct psihologic, a fost fundamentată prin studiile și modelele teoretice propuse de: E. Cummings și P. T. Davies [20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 27; 28], fiind ulterior consolidată prin cercetările realizate de: N. S. Weinfield, L. A. Sroufe și B. Egeland [41], L. Phelps, J. Belsky și K. Crnic [39], precum și de M. Little și R. Kobak [32]. Aceste contribuții evidențiază continuitatea și schimbarea în dinamica securității emoționale, rolul experiențelor timpurii și impactul rețelelor de sprijin relațional asupra reglării emoționale a copilului.

Metodologia cercetării științifice se constituie din: *metode teoretice* – analiza și sinteza literaturii de specialitate pentru delimitarea conceptelor fundamentale, inducția și deducția pentru formularea și argumentarea ipotezelor, hermeneutica pentru clarificarea și interpretarea sensurilor teoretice ale conceptelor de coparentalitate și securitate emoțională; *metode empirice* – experimentul (de constatare, formativ, control), interviul, observația participativă, teste, scale. Studiul relației coparentale s-a realizat cu *Scala de Relație Coparentală* (CRS), securitatea emoțională a copilului a fost cercetată cu *Scala Securității în Sistemul Interparental* (SIS) și anxietatea copilului a fost măsurată cu *Scala Multidimensională de Anxietate pentru Copii* (MASC); *metode statistico-matematice* - testul neparametric Kruskal-Wallis, testul U-Mann-Whitney, corelația Spearman, coeficientul Pearson, corelația canonică, analiza de mediere, analiza de moderare, testul Cronbach alfa.

Noutatea și originalitatea științifică constau în integrarea într-un cadru teoretic unitar a dimensiunilor coparentalității, anxietății și securității emoționale, oferind o perspectivă sistemică asupra mecanismelor prin care comportamentele interparentale influențează echilibrul emoțional al copilului. Studiul aduce o contribuție originală prin abordarea diferențiată a rolurilor materne și paterne în cadrul relației coparentale, prin analiza funcțiilor de mediere ale anxietății copilului și prin validarea empirică a unui *program dual de intervenție*

psihologică, conceput pentru a acționa simultan asupra relației coparentale și asupra reglării emoționale a copilului. În contextul psihologiei familiale contemporane, lucrarea reprezintă una dintre puținele cercetări din spațiul românesc care corelează direct date statistice cantitative cu aplicabilitate clinică, contribuind la dezvoltarea unui model practic de intervenție bazat pe teoria securității emoționale și pe principiile psihoterapiei sistemice de familie.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante Rezultatele cercetării contribuie la soluționarea problemei științifice privind mecanismele prin care tipul de coparentalitate influențează securitatea emoțională a copilului, demonstrând empiric rolul mediator al anxietății în această relație. Analizele statistice au evidențiat corelații semnificative între comportamentele coparentale și nivelurile anxietății copilului, precum și diferențe semnificative între tipurile de coparentalitate conflictuală, cooperantă și mixtă, confirmând ipotezele teoretice formulate. De asemenea, validarea modelului canonic și a celui de mediere a permis explicarea parțială a variabilității securității emoționale în funcție de dinamica coparentală și de nivelul anxietății copilului. Rezultatele obținute au fundamentat conceperea și testarea unui program *dual* de intervenție psihologică, orientat simultan spre optimizarea relației coparentale și reducerea anxietății copilului, ceea ce conferă cercetării o valoare aplicativă semnificativă pentru domeniul psihologiei familiale și al intervențiilor postdivorț.

Semnificația teoretică a cercetării rezidă din extinderea modelului explicativ al relației dintre coparentalitate, anxietatea copilului și securitatea emoțională. Integrarea acestor dimensiuni într-un cadru sistemic bazat pe teoria securității emoționale a permis evidențierea modului în care comportamentele coparentale influențează dezvoltarea emoțională a copilului. Lucrarea contribuie la consolidarea fundamentelor teoretice ale psihologiei familiale, oferind premise pentru dezvoltarea unor modele aplicative de intervenție psihologică orientată sistemic.

Valoarea aplicativă a tezei constă în elaborarea, validarea și aplicarea unui *program dual de intervenție psihologică* postdivorț, orientat simultan către relația coparentală și reglarea emoțională a copilului. Programul a fost fundamentat pe rezultatele empirice ale studiului și pe principiile teoriei securității emoționale, oferind un model practic de lucru pentru psihologi, consilieri familiari și terapeuți sistemici. Intervenția duală propusă contribuie la reducerea comportamentelor conflictuale dintre părinți, la creșterea coerenței și cooperării parentale, precum și la diminuarea anxietății și la consolidarea sentimentului de siguranță afectivă la copil. Rezultatele obținute susțin utilitatea integrării acestui model în serviciile publice și private de consiliere familială, subliniind importanța unei abordări complementare părinte-copil în restabilirea echilibrului emoțional postdivorț.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: Cercetarea a demonstrat existența unor relații semnificative între tipul de coparentalitate, anxietatea copilului și nivelul securității emoționale. Analiza canonică și testele nonparametrice (Kruskal–Wallis, Mann–Whitney, Wilcoxon) au confirmat că anxietatea mediază parțial influența stilului coparental asupra securității emoționale. Coparentalitatea cooperantă este asociată cu scăderea anxietății și creșterea securității emoționale, iar cea conflictuală cu efecte inverse. Validarea *Programului dual de intervenție psihologică* a confirmat eficiența acestuia în reducerea conflictului coparental și în îmbunătățirea stării emoționale a copilului.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice ale cercetării au fost implementate în activitatea practică prin elaborarea și aplicarea unui *program dual de intervenție psihologică* destinat familiilor postdivorț. Programul a fost pilotat în cadrul cabinetului individual de psihologie, fiind utilizat pentru optimizarea relației coparentale și reducerea anxietății copiilor expuși la conflict interparental. De asemenea, datele obținute au fost valorificate prin prezentări științifice, articole publicate în reviste de specialitate și utilizate ca suport teoretic pentru supervizarea psihologilor.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost prezentate, discutate

și aprobate în cadrul ședințelor Școlii Doctorale de Psihologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și publicate în reviste de specialitate din Republica Moldova și România. Au fost susținute prezentări la conferințele științifice naționale și internaționale organizate de către U.P.S. „Ion Creangă”, Institutul de științe penale și criminologie aplicată din Chișinău și de Institutul de Antropologie „Francisc I. Rainer” al Academiei Române.

Publicații la tema tezei: 10 lucrări științifice, dintre care: 4 articole în reviste științifice; 6 articole în lucrările conferințelor și ale altor manifestări științifice.

Volumul și structura tezei. Teza cuprinde preliminarii (adnotare în două limbi, lista abrevierilor și introducere), trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 218 titluri, 6 anexe, glosarul termenilor 152 pagini de text de bază, 39 figuri și 56 tabele.

Cuvinte-cheie: coparentalitate, securitate emoțională, anxietatea copilului, conflict coparental, cooperare coparentală, program dual de intervenție psihologică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei de cercetare vizând influența tipului de coparentalitate asupra securității emoționale a copilului, este expus și fundamentat suportul conceptual și metodologic al cercetării, sunt formulate scopul și obiectivele cercetării, este enunțată problema științifică, se oferă o caracterizare succintă a lucrării, subliniindu-se noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute; este elucidată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării.

Capitolul 1, Fundamente teoretice ale influenței tipului de coparentalitate privind securitatea emoțională a copilului, oferă o analiză detaliată a fundamentelor teoretice, cu accent pe modelele explicative ale relației dintre coparentalitate, securitate emoțională și anxietate. Conceptul de **coparentalitate** a fost definit și delimitat de alte forme de relații parentale. Sunt prezentate principalele teorii și modele explicative care abordează dinamica coparentalității, precum și factorii care influențează calitatea acesteia. De asemenea, sunt analizate tipurile de coparentalitate (cooperantă, conflictuală, mixtă) și impactul lor asupra mediului familial. Ulterior este explorat conceptul de **securitate emoțională**, cu accent pe teoriile care o susțin și sunt analizate componentele securității emoționale și modul în care acestea se manifestă în viața copilului [5, 6; 7]. Capitolul prezintă relația dintre dinamica coparentală și securitatea emoțională a copilului. Conceptualizarea realizată a permis să fie examinate așa aspecte, precum: *comunicarea dintre părinți, gestionarea conflictelor și implicarea emoțională a ambilor părinți în viața copilului*. Totodată, și unele studii care demonstrează cum anumite tipuri de coparentalitate pot sprijini sau afecta securitatea emoțională [3; 8; 9]. La fel, sunt analizați factorii care contribuie la crearea unui mediu psihologic sigur pentru copil, precum și rolul sistemului coparental în asigurarea acestui cadru.

În completarea acestui cadru, este abordată anxietatea ca dimensiune psihologică relevantă în procesul de reglare emoțională a copilului. În literatura de specialitate, anxietatea este frecvent descrisă ca un răspuns psiho-emoțional complex, ce corelează relația dintre experiențele familiale și dezvoltarea emoțională a copilului [2; 4]. Expunerea prelungită la conflicte interparentale sau la forme disfuncționale de coparentalitate poate contribui la creșterea vulnerabilității anxioase a copilului, care, la rândul său, influențează negativ percepția securității emoționale a acestuia în familie. Astfel, anxietatea este conceptualizată drept o variabilă mediatoare, ilustrând mecanismul prin care relația parentală afectează adaptarea copilului. Pe de altă parte, s-a demonstrat că numeroase studii arată legătura dintre genul copilului și intensitatea reacțiilor afective în cadrul conflictului parental, fetele manifestând în general o sensibilitate mai ridicată la aspectele emoționale, iar băieții o

reactivitate mai accentuată la cele comportamentale. În această ordine de idei, rolul de moderator al genului este cercetat în modelul actual ca factor ce influențează forța asocierii dintre anxietate și percepția securității emoționale.

Așadar, analiza unor abordări teoretice și modele explicative, a permis să evidențiem mecanismele prin care coparentalitatea poate promova sau, dimpotrivă, submina securitatea emoțională a copilului. De asemenea, sunt analizate dimensiunile relaționale ale coparentalității și modul în care acestea se intersectează cu nevoile emoționale ale copilului. În concluzie, capitolul oferă, un cadru conceptual pentru înțelegerea securității emoționale în contextul sistemului coparental, scoțând în evidență subliniind importanța unei abordări integrate care să sprijine atât părinții, cât și copiii în procesul de tranziție postdivorț.

Plecând de la analiza teoretică amplă și conceptualizarea privind conceptele de *coparentalitate* și *securitate emoțională*, realizată în capitolul 1, propunem un model teoretic, menit să ofere un cadru integrator al dinamicii relaționale în cadrul familiei, cu impact asupra dezvoltării psihoemoționale a copilului. Astfel, modelul elaborat sintetizează rezultatele cercetărilor de specialitate într-un format schematic accesibil, reprezentând, totodată o contribuție originală la explicarea relației dintre dimensiunile coparentale și starea de securitate emoțională a copilului.

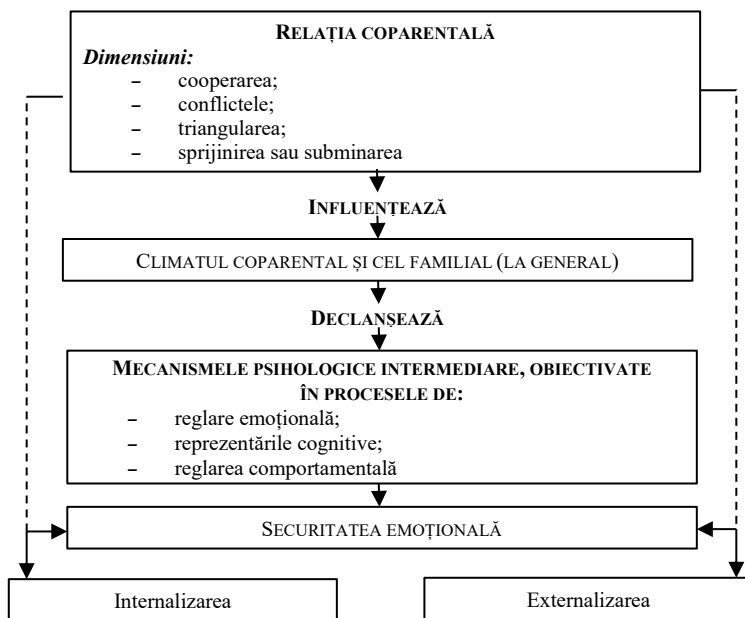

Figura 1.1. Model teoretic privind influența relației coparentale asupra securității emoționale a copilului

Modelul propus și prezentat în figura 1.1 subliniază faptul că relația coparentală funcționează ca un cadru de referință pentru dezvoltarea securității emoționale a copilului, iar influențele acestea nu se manifestă direct, ci prin *mecanisme psihologice intermediare*, care sunt:

- *Reglarea emoțională* reflectă capacitatea copilului de a-și gestiona trăirile afective, de

- *Reprezentările cognitive* includ schemele mentale și convingerile pe care copilul le dezvoltă despre sine, despre relațiile dintre părinți și despre lumea socială. Acestea sunt adesea internalizate ca modele de lucru care influențează anticiparea pericolului, interpretarea conflictelor și formarea unor expectanțe despre sprijinul disponibil.
- *Reglarea comportamentală* se manifestă prin alegerile active ale copilului față de contextul relațional: evitarea, implicarea, medierea sau retragerea din conflicte.

Aceste trei procese *interacționează în mod circular și reciproc*, fiind influențate de natura relației dintre părinți. Când copilul percepe relația părinților ca fiind ostilă, imprevizibilă sau lipsită de suport mutual, procesul său de autoreglare este afectat: devine mai sensibil la stimuli negativi, dezvoltă reprezentări de tip amenințator și poate manifesta conduite dezadaptative. Aceste reacții se pot traduce în probleme de *internalizare* (anxietate, teamă de separare, inhibiție) sau probleme de *externalizare* (comportamente provocatoare, agresivitate, dezorganizare).

Capitolul I oferă repere epistemologice de stabilire și precizare a mecanismelor prin care interacțiunile coparentale, pozitive sau negative, influențează reglarea emoțională a copiilor și dezvoltarea sănătății lor psihologice. Conceptualizarea realizată a permis să determinăm cadrul teoretic al securității emoționale, plecând de la *teoria atașamentului* și *paradigma securității emoționale* și argumentând că modul în care părinții gestionează conflictul coparental poate consolida sau submina dezvoltarea emoțională a copilului.

În baza studierii literaturii de specialitate, a analizelor și sintezelor efectuate putem concluziona:

- ✓ Coparentalitatea, derivată din teoria sistemelor familiale, se distinge de relația maritală prin concentrarea asupra subsistemului triadic părinte–părinte–copil. Aceasta este conceptualizată ca multidimensională, având drept dimensiuni esențiale cooperarea, triangularea și conflictul.
- ✓ *Teoria securității emoționale* extinde perspectiva tradițională diadică a atașamentului, punând accentul pe impactul sistemului familial extins asupra bunăstării emoționale a copilului. Au fost precizate și descrise mai multe căi prin care securitatea emoțională sau insecuritatea se dezvoltă în funcție de procesele interparentale, cu accent pe efectele indirecte ale conflictului în relațiile părinte–copil, și pe impactul conflictelor distructive sau invers, pe efectele benefice ale conflictelor constructive care asigură copiilor securitatea emoțională și contribuie la integrarea eficientă socială a acestora.
- ✓ *Securitatea emoțională* reprezintă un construct dinamic care, dincolo de atașament, este modelat decisiv de calitatea relației interparentale. *Conflictul distructiv* erodează sentimentul de siguranță și activează un șir de strategii dezadaptative, în timp ce suportul și gestionarea constructivă a diferendelor coparentale consolidează și justifică *intervenții focalizate pe subsistemul coparental*.
- ✓ Dimensiunile relației coparentale, acord/ cooperare, conflict/ triangulare modelează reactivitatea emoțională, reprezentările interne și autoreglarea copilului, astfel încât subminarea și conflictul distructiv sporesc anxietatea și vulnerabilitatea, iar cooperarea și rezolvarea constructivă a conflictelor funcționează ca factori protectivi ai securității emoționale.
- ✓ Conceptualizarea realizată a permis fenomenul securității emoționale să fie abordat ca stare subiectivă de control și predictibilitate, susținută de procesele psihologice rapide și deliberate, ceea ce a fundamentat înțelegerea acesteia ca rezultat al experiențelor repetate din sistemul coparental, unde calitatea relațiilor și sentimentul de control atenuează anxietatea copilului.
- ✓ Modelul teoretic privind influența relației coparentale asupra securității emoționale a copilului reprezintă un instrument metodologic orientativ, care denotă dimensiunile relației coparentale (acord; cooperare; conflict; triangulare; sprijin sau subminare), ce

influențează climatul familiei, contribuind la declanșarea proceselor de reglare emoțională, apariția reprezentărilor și reglare comportamentală a copilului – aspecte care determină securitatea emoțională (internalizarea sau externalizarea).

Capitolul 2 - Studiul empiric al securității emoționale a copilului sub influența tipului de coparentalitate descrie scopul, obiectivele, ipotezele, metodologia cercetării experimentale și sunt expuse rezultatele experimentului de constatare, la care au participat 150 de copii cu vârsta de 8-12 ani și părinții acestora.

Scopul constă în a identifica influența comportamentelor coparentale asupra dezvoltării securității emoționale a copiilor, cu accent pe identificarea relațiilor dintre diferitele tipuri de comportamente coparentale (pozitive și negative) și modul în care acestea influențează reglarea emoțională și comportamentul adaptativ al copiilor, precum și conturarea unui cadru teoretic și empiric pentru înțelegerea modului în care dinamica interparentală contribuie la bunăstarea emoțională a copiilor.

Obiectivele cercetării experimentale constatative:

1. Evidențierea tipului de relație coparentală exprimată de părinți postdivorț.
2. Identificarea nivelului securității emoționale a copiilor aflați sub influența relației coparentale.
3. Studiul comparativ al securității emoționale a copiilor în funcție de tipul de coparentalitate la care sunt expuși.
4. Identificarea nivelului anxietății copiilor aflați sub influența relației coparentale.
5. Studiul comparativ al nivelului anxietății copiilor aflați sub influența relației coparentale, în funcție de gen.
6. Studiul comparativ al securității emoționale în funcție de nivelul de anxietate al copiilor aflați în sistemul coparental.

Ipoteza generală: *există o relație de asociere dintre tipul de coparentalitate exprimat și securitatea emoțională a copilului, iar relația este mediată de nivelul de anxietate resimțit de copil.*

Din ipoteza generală am dedus: **Ipoteze de lucru (nivel relațional/comparativ)** –

1. Există diferențe statistic semnificative între securitatea emoțională a copiilor expuși diferitelor tipuri de relație coparentală; 2. Există o relație de asociere între securitatea emoțională a copiilor și anxietatea acestora; 3. Tipul de coparentalitate are un impact direct și consistent asupra securității emoționale a copilului; 4. Tipul de coparentalitate influențează semnificativ securitatea emoțională, contribuind la dezvoltarea adaptativă sau dezadaptativă a copilului. **Ipoteza de mediere** – Anxietatea copilului mediază relația dintre coparentalitate și securitatea emoțională a acestuia. **Ipoteza de moderare** – Genul copilului ar putea modera relația dintre tipul coparental și anxietatea copilului.

Variabilele experimentale: *Variabila independentă:* Tipul de coparentalitate – dimensiunile funcționale ale coparentalității. *Variabila dependentă:* Securitatea emoțională a copilului (exprimată prin următoarele subscale: reactivitatea emoțională, dereglarea comportamentală, evitarea, implicarea, reprezentări constructive ale familiei, reprezentări distructive ale familiei, extinderea conflictului). *Variabila mediatoare:* anxietatea copilului exprimată prin următoarele subscale: simptome fizice, evitarea lezării, anxietate socială și separare/panică.

Instrumentele folosite în cadrul experimentului de constatare: Scala Securității Emoționale în Sistemul Coparental (SIS), Scala de Relație Coparentală (CRS), Scala Multi-dimensională de Anxietate pentru copii (MASC).

Prezentarea rezultatelor experimentului de constatare urmează ordinea obiectivelor și ipotezelor expuse în cercetare. Din perspectiva demersului științific în conformitate cu **obiectivul nr. 1**, ce presupune *evidențierea tipului de relație coparentală exprimată*

postdivorț, demersul investigativ s-a orientat către următoarea întrebare specifică: *Care sunt comportamentele predominante în cadrul diferitelor tipuri de coparentalitate?*

În vederea analizării acestui aspect, demersul experimental debutează cu prezentarea rezultatelor obținute prin aplicarea Scalei de Relație Coparentală (CRS). Analiza rezultatelor referitoare la tipul de relație coparentală exprimată, indică o predominanță a *coparentalității conflictuale* în rândul ambilor părinți. Astfel, 66,7% dintre tați și 73,3% dintre mame manifestă acest tip de relație. În contrast, *coparentalitatea cooperantă* este prezentă într-un procent semnificativ mai redus, fiind exprimată de 33,3% dintre tați și 26,7% dintre mame. Analiza rezultatelor pe subscale evidențiază dificultăți semnificative în atingerea unui *acord* parental și menținerea unei *apropieri* coparentale pozitive, însoțite de un nivel ridicat de expunere la conflict, mai ales în cazul taților. *Subminarea* coparentală este semnificativă, fiind mai accentuată în cazul mamelor la nivelurile foarte ridicate, în timp ce *susținerea* coparentală este limitată și distribuită inegal între părinți. De asemenea, *diviziunea muncii* este dezechilibrată, majoritatea părinților raportând un nivel scăzut al partajării responsabilităților. Rezultatele atestă predominanța coparentalității conflictuale, asociată cu un nivel redus de acord și suport parental, precum și cu o frecvență ridicată a comportamentelor de subminare și a expunerii la conflict.

În conformitate cu **obiectivul 2**, privind *identificarea nivelului securității emoționale a copiilor aflați sub influența relației coparentale*, în continuare este prezentată distribuția rezultatelor privind nivelul securității emoționale la copii. Demersul investigativ s-a orientat către următoarea întrebare specifică: *Cum se manifestă securitatea emoțională a copiilor în funcție de tipul de relație coparentală la care sunt expuși?* Rezultatele obținute evidențiază mai multe aspecte semnificative: *securitatea emoțională* a copiilor este predominant medie sau înaltă, ceea ce sugerează o stabilitate relativ bună. *Reactivitatea emoțională* este ridicată, reflectând o sensibilitate emoțională crescută. *Dereglarea comportamentală* este prevalentă la niveluri înalte și foarte înalte, indicând dificultăți majore de autoreglare emoțională. *Evitarea* este frecvent utilizată ca mecanism de adaptare, ceea ce poate reflecta o strategie de protecție împotriva conflictului. *Reprezentările distructive despre familie* sunt dominante, ceea ce poate avea implicații negative asupra percepției copilului asupra relațiilor coparentale. *Extinderea conflictului* este o tendință majoră, ceea ce indică un mediu coparental tensionat, cu riscul escaladării conflictelor.

Rezultatele obținute evidențiază câteva tendințe esențiale: copiii expuși unui stil de coparentalitate conflictual manifestat de ambii părinți tind să aibă un nivel mediu de securitate emoțională, deși există variații semnificative în acest grup; atunci când doar unul dintre părinți adoptă un stil cooperant, securitatea emoțională a copilului este variabilă, dar prezența unui părinte cooperant poate avea un efect protector; un tată cooperant în prezența unei mame conflictuale pare să modereze mai eficient efectele negative decât invers, ceea ce sugerează un rol stabilizator mai accentuat al taților în contextul coparentalității; cel mai favorabil mediu pentru securitatea emoțională a copilului este cel în care ambii părinți adoptă un stil coparental cooperant, fiind singurul scenariu în care 100% dintre copii au înregistrat un nivel înalt de securitate emoțională.

În conformitate cu **Obiectivul 3** al cercetării – *Studiul comparativ al securității emoționale a copiilor în funcție de tipul de coparentalitate la care sunt expuși*, a fost realizată analiza comparativă a scorurilor obținute de copii la Scala de Securitate Emoțională, în funcție de tipul de coparentalitate manifestată de mamă și tată. Pentru a determina dacă stilurile diferite de coparentalitate (cooperantă vs. conflictuală) influențează distinct percepția copiilor asupra securității emoționale, a fost formulată următoarea ipoteză de lucru: *există diferențe statistice semnificative între securitatea emoțională a copiilor expuși diferitelor tipuri de relație coparentală*.

Tabelul 2.1. Rezultatele testului Kruskal–Wallis pentru scorurile pe subscalele SIS în funcție de tipul de coparentalitate

Subscala SIS	χ^2 (Chi-Square)	df	p
Securitate emoțională	20.426	2	0.001
Reactivitate emoțională	6.413	2	0.040
Dereglare comportamentală	16.923	2	0.001
Evitare	23.651	2	0.001
Implicare	7.298	2	0.026
Reprezentări constructive ale familiei	13.797	2	0.001
Reprezentări distructive ale familiei	9.668	2	0.008
Extinderea conflictului	37.709	2	0.001

Analiza comparativă a scorurilor SIS, prezentate în Tabelul 2.1 a evidențiat diferențe semnificative între grupurile de copii în funcție de tipul de coparentalitate. Rezultatele indică faptul că *securitatea emoțională generală* este influențată în mod semnificativ de tipul coparental, confirmând rolul central al acestuia în menținerea echilibrului emoțional al copilului. La nivelul subscalelor, diferențe semnificative au fost înregistrate pentru toate dimensiunile investigate: *reactivitate emoțională* ($\chi^2= 6.413$, $p = 0.040$), *dereglare comportamentală* ($\chi^2= 16.923$, $p = 0.001$), *evitare* ($\chi^2= 23.651$, $p = 0.001$), *implicare* ($\chi^2= 7.298$, $p = 0.026$), *reprezentări constructive ale familiei* ($\chi^2= 13.797$, $p = 0.001$), *reprezentări distructive ale familiei* ($\chi^2= 9.668$, $p = 0.008$) și *extinderea conflictului* ($\chi^2= 37.709$, $p = 0.001$). Aceste rezultate confirmă **ipoteza nr. 1**, potrivit căreia există diferențe statistice semnificative între securitatea emoțională a copiilor expuși diferitelor tipuri de relație coparentală și subliniază faptul că un stil coparental cooperant favorizează dezvoltarea unei percepții constructive asupra familiei, o reglare emoțională și comportamentală mai bună și o reducere a extinderii conflictului, în timp ce un stil conflictual este asociat cu insecuritate emoțională, percepții negative asupra relațiilor familiale și dificultăți de adaptare socio-emoțională.

Tabelul 2.2. Testul U Mann–Whitney (coparentalitate conflictuală vs. cooperantă)

Variabile	Mann–Whitney U	p
<i>Securitate emoțională (generală)</i>	100.000	0.001
<i>Reactivitate emoțională</i>	200.000	0.009
<i>Dereglare comportamentală</i>	100.000	0.001
<i>Evitare</i>	100.000	0.001
<i>Implicare</i>	200.000	0.011
<i>Reprezentări constructive ale familiei</i>	100.000	0.001
<i>Extinderea conflictului</i>	100.000	0.000

Rezultatele arată că nivelul general de securitate emoțională este semnificativ mai ridicat la copiii expuși unui tip de coparentalitate cooperantă ($U = 100.000$, $p < 0.001$), comparativ cu cei expuși unei coparentalități conflictuale. La nivelul tuturor subscalelor sunt înregistrate niveluri ridicate în cazul coparentalității conflictuale, diferența indicând faptul că un climat familial bazat pe cooperare parentală contribuie la dezvoltarea unei stări emoționale stabile și la reducerea vulnerabilității afective.

Datele confirmă **ipoteza nr.3** conform căreia *tipul de coparentalitate are un impact direct și consistent asupra securității emoționale a copilului*. Coparentalitatea cooperantă este asociată cu niveluri mai ridicate de securitate emoțională și cu o mai bună reglare emoțional-comportamentală, în timp ce coparentalitatea conflictuală favorizează vulnerabilitatea

emoțională, dereglarea comportamentală și reprezentările negative asupra familiei.

Analizele efectuate între dimensiunile CRS și SIS au evidențiat legături clare între calitatea relației coparentale și nivelul securității emoționale a copilului. La mame, *subminarea și expunerea la conflict* s-au corelat pozitiv cu *reactivitatea emoțională, dereglarea comportamentală și evitarea* (r între 0.491 și 0.564, $p < 0.01$), în timp ce *acordul și susținerea* s-au corelat negativ cu aceste dimensiuni și pozitiv cu *reprezentările constructive ale familiei* (r între -0.437 și 0.466, $p < 0.01$).

Rezultatele pentru tați confirmă același model de relație: *subminarea și expunerea la conflict* sunt predictorii ai vulnerabilității emoționale (r între 0.452–0.523, $p < 0.01$), în timp ce *acordul, susținerea și diviziunea echitabilă a rolurilor parentale* se asociază pozitiv cu *implicarea copilului și cu reprezentările familiale pozitive*. Aceste rezultate indică faptul că securitatea emoțională este sensibilă la calitatea relației dintre părinți: climatul cooperant reduce reactivitatea emoțională și comportamentele defensive ale copilului, în timp ce conflictele persistente între părinți amplifică insecuritatea și tendințele de evitare.

În conformitate cu **obiectivul 4** al cercetării, care vizează *identificarea nivelului anxietății copiilor aflați sub influența relației coparentale*, am formulat următoarele întrebări de cercetare:

- Care este nivelul general de anxietate al copiilor în funcție de tipul de relație coparentală?
- Ce particularități specifice prezintă anxietatea copiilor aflați în contexte coparentale diferite?

Tabelul 2.3. Rezultatele testului Kruskal-Wallis pentru subscalele MASC în funcție de tipul de coparentalitate

Subscală	χ^2 (Chi-Square)	df	p
Anxietate totală	35.731	2	0.001
Simptome fizice	29.954	2	0.001
Evitarea lezării	24.437	2	0.001
Anxietate socială	70.282	2	0.001
Separare/panică	24.219	2	0.001

Analiza efectuată prin testul Kruskal–Wallis a evidențiat diferențe semnificative statistic între tipurile de coparentalitate pentru toate subscalele MASC. Astfel, pentru *anxietatea totală* s-a obținut un rezultat semnificativ ($\chi^2 = 35.731$, $p \leq 0.001$), ceea ce indică o variație clară a nivelului de anxietate în funcție de stilul coparental. În cazul subscalei *simptome fizice*, diferențele sunt de asemenea semnificative ($\chi^2 = 29.954$, $p \leq 0.001$), confirmând impactul tipului de relație coparentală asupra expresiilor somatice ale anxietății. Pentru subscala *evitarea lezării*, rezultatele arată un efect semnificativ ($\chi^2 = 24.437$, $p \leq 0.001$), sugerând că strategiile de evitare variază considerabil între copiii expuși diferitelor tipuri de mediu coparental. Diferențe și mai marcante s-au constatat la nivelul anxietății sociale, unde valoarea testului este foarte ridicată ($\chi^2 = 70.282$, $p \leq 0.001$), ceea ce evidențiază influența majoră a climatului familial asupra sensibilității la evaluările sociale. În ceea ce privește subscala *separare/panică*, analiza a indicat, de asemenea, diferențe semnificative ($\chi^2 = 24.219$, $p \leq 0.001$), relevând faptul că intensitatea anxietății legate de separare depinde de tipul de coparentalitate.

Analiza corelațiilor Spearman a evidențiat o serie de asocieri semnificative statistic între dimensiunile relației coparentale (CRS) și nivelurile de anxietate ale copilului (MASC). Rezultatele au arătat că *subminarea* coparentală exprimată de tată este asociată negativ și semnificativ cu anxietatea copilului ($r = -0.474$, $p < 0.01$), indicând că scăderea comportamentelor disfuncționale de subminare contribuie la diminuarea simptomatologiei anxioase. La mamă, *acordul coparental și suportul* s-au corelat negativ cu anxietatea totală și cu

subscalele simptome fizice și anxietate socială (r între -0.421 și -0.453 , $p < 0.05$), ceea ce sugerează că relațiile cooperante și sprijinul parental activ protejează copilul de reacțiile anxioase. În schimb, *expunerea copilului la conflict* și *subminarea* manifestată de mamă s-au corelat pozitiv cu anxietatea totală și cu dimensiunea „evitarea lezării” ($r = 0.472\text{--}0.487$, $p < 0.01$), confirmând că intensitatea conflictului interparental și tensiunile nerezolvate cresc nivelul general de anxietate al copilului.

Pentru tată, patternul este similar: sprijinul și acordul coparental se corelează negativ cu anxietatea generală și simptomele fizice ($r = -0.441$, $p < 0.05$), în timp ce subminarea și expunerea la conflict se corelează pozitiv cu anxietatea socială ($r = 0.458$, $p < 0.01$). Aceste date confirmă *rolul diferențiat al fiecărui părinte* în modelarea răspunsurilor emoționale ale copilului – influența maternă fiind mai pronunțată asupra anxietății de separare, iar cea paternă asupra anxietății sociale și simptomelor somatice.

Pentru a explora mai nuanțat aceste dinamici, în conformitate cu **obiectivul nr. 5** al cercetării – *Studiul comparativ al nivelului anxietății copiilor aflați sub influența relației coparentale, în funcție de gen*, realizăm analiza diferențelor nivelului de anxietate în funcție de gen, precum și *rolul genului ca moderator în relația dintre tipul de coparentalitate și anxietatea copilului*. Această abordare permite evaluarea măsurii în care efectele stilului coparental variază în funcție de genul copilului, adăugând o dimensiune suplimentară de înțelegere asupra mecanismelor psihologice implicate.

În acest scop am formulat următoarele întrebări de cercetare:

- Există diferențe semnificative în nivelul de anxietate al copiilor în funcție de gen (feminin vs. masculin)?
- Ce dimensiuni specifice ale anxietății (subscalele anxietate socială, simptome fizice, evitarea lezării, separare/panică) variază în mod semnificativ între fete și băieți?
- În ce măsură genul copilului moderează relația dintre stilul coparental și anxietatea generală, astfel încât efectele coparentalității să difere între fete și băieți?

Tabelul 2.4. Rezultatele testului Kruskal-Wallis pentru subscalele MASC în funcție de tipul de coparentalitate, separat pe gen

Variabilă analizată	Gen	χ^2 (Chi-Square)	df	p
Anxietate totală	M	10.733	1	0.001
Simptome fizice	M	0.575	1	0.448
Evitarea lezării	M	12.075	1	0.001
Anxietate socială	M	19.320	1	0.001
Separare/Panică	M	0.000	1	1.000
Anxietate totală	F	42.514	2	0.001
Simptome fizice	F	48.497	2	0.001
Evitarea lezării	F	31.224	2	0.001
Anxietate socială	F	51.111	2	0.001
Separare/Panică	F	32.198	2	0.001

Datele din Tabelul 2.4 sugerează o vulnerabilitate selectivă a băieților la anumite forme de anxietate, în funcție de contextul familial postdivorț. În schimb fetele sunt mai sensibile la dinamica coparentală, manifestă o vulnerabilitate sporită în fața manifestărilor interne ale anxietății la nivel somatic, cât și interpersonal.

Pentru a răspunde la a patra întrebare de cercetare, este necesar să evaluăm interacțiunea dintre tipul de coparentalitate și genul copilului asupra anxietății generale. A fost aplicată o analiză de moderare utilizând un model de regresie ierarhică, în care s-a introdus mai întâi

efectul principal al coparentalității și al genului copilului, urmat de termenul de interacțiune (coparentalitate $\times$ gen).

Datele arată că efectul principal al tipului de coparentalitate [T.2] (mixt față de conflictual) este semnificativ ($p = 0.018$), ceea ce indică o diferență clară în anxietate între copiii expuși coparentalității mixte vs. conflictuale. Efectul principal al genului și interacțiunea coparentalitate $\times$ gen nu sunt semnificative statistic ($p > 0.05$), ceea ce nu susține ipoteza că genul copilului moderează semnificativ relația dintre tipul de coparentalitate și anxietate totală în acest model. Ipoteza de lucru conform căreia genul copilului ar putea funcționa ca o variabilă moderatoare în relația dintre tipul coparental exprimat și anxietatea resimțită de copil a fost testată prin modele de regresie ierarhică, însă interacțiunile analizate nu au atins praguri de semnificație statistică.

Obiectivul 6 al cercetării vizează *investigarea relațiilor dintre anxietatea copilului și securitatea emoțională în contextul coparental*. Scopul acestuia este de a evalua măsura în care anxietatea acționează ca factor explicativ pentru variațiile în securitatea emoțională, integrând simultan influența tipurilor de coparentalitate (*conflictuală, mixtă și cooperantă*). Prin aplicarea unor metode statistice complexe, precum analiza canonică și analiza de mediere, acest capitol își propune să răspundă la întrebarea esențială: *în ce măsură poate fi securitatea emoțională a copilului înțeleasă prin prisma interacțiunii dintre contextul parental și nivelul său de anxietate?*

Tabelul 2.5. Funcții canonice semnificative identificate

Funcție canonică	Corelație canonică	P-value	Coefficient de redundanță
1	0.913	< 0.01	0.48
2	0.872	< 0.05	0.35
3	0.721	< 0.05	0.28

Trei funcții canonice semnificative au fost identificate ($p < 0.05$) și sunt prezentate în tabelul 2.5. Prima funcție canonică (0.913) explică cel mai bine relația dintre variabilele de coparentalitate și cele de securitate emoțională/anxietate, având un coeficient de redundanță ridicat (0.48). Funcțiile ulterioare au valori mai mici, dar sunt semnificative, ceea ce sugerează că există relații complexe, precum interacțiunile dintre tipul de coparentalitate și subdimensiunile anxietății sau efectele diferențiate în funcție de gen, care necesită o analiză detaliată.

Tabelul 2.6. Matrice de corelație canonică

Variabile independente	Anxietate socială	Simptome fizice	Securitate emoțională	Suport parental	Evitarea lezării	Separare/ Panică
Coparentalitate conflictuală	0.81	0.78	-0.32	-0.28	0.56	0.62
Coparentalitate cooperantă	-0.29	-0.19	0.83	0.82	0.14	0.21
Coparentalitate mixtă	0.48	0.36	0.25	0.22	0.72	0.83

Matricea de corelație prezentată în tabelul 2.6 arată că coparentalitatea conflictuală este puternic corelată cu variabilele anxietatea socială și simptome fizice. Coparentalitatea cooperantă prezintă corelații puternic pozitive cu securitatea emoțională și variabila suport coparental. Coparentalitatea mixtă, pe de altă parte, are corelații semnificative cu variabila evitarea lezării și separare/ panica, sugerând o influență negativă asupra stării emoționale a

copilului.

Analiza canonică efectuată pentru seturile de variabile CRS (mamă și tată) și MASC a generat trei funcții semnificative statistic ($p < 0.001$). Pentru mame, *Funcția 1* ($r = 0.85$ pentru acord, $r = 0.78$ pentru suport, $r = -0.67$ pentru subminare) explică o proporție majoră din variația anxietății copilului, indicând că relațiile bazate pe acord și suport reduc anxietatea globală și simptomele fizice. *Funcția 2* ($r = 0.32$ pentru acord, $r = -0.14$ pentru suport, $r = 0.25$ pentru subminare) reflectă un efect mai redus, asociat în special cu anxietatea socială. *Funcția 3* ($r = 0.21-0.41$) are contribuții scăzute, sugerând relații mai slabe între variațiile coparentale și anxietatea de separare. Pentru tați, *Funcția 1* ($r = 0.81$ acord, $r = 0.74$ suport, $r = -0.69$ subminare) indică aceeași direcție: comportamentele cooperante și sprijinul coparental sunt predictori ai scăderii anxietății generale și a simptomelor somatice. *Funcțiile secundare* ($r = 0.28-0.43$) explică variațiile asociate anxietății sociale și evitării lezării.

Interpretarea globală arată că seturile de variabile coparentale (pentru mamă și tată) sunt corelate semnificativ cu seturile de variabile ale anxietății copilului, confirmând asumția privind relația sistemică între climatul coparental și starea emoțională a copilului. Modelul canonic sugerează că coparentalitatea cooperantă se asociază cu niveluri scăzute de anxietate totală și simptome fizice, în timp ce coparentalitatea conflictuală și subminarea reciprocă sunt predictori puternici ai anxietății sociale și ai evitării. Aceste rezultate validează și rolul anxietății ca mediator între tipul de coparentalitate și securitatea emoțională.

Pentru a explora mecanismul psihologic prin care tipul de coparentalitate influențează securitatea emoțională a copilului, a fost realizată o analiză de mediere, având anxietatea copilului ca variabilă intermediară. Analiza a fost efectuată pentru a separa efectul direct al coparentalității asupra securității emoționale de cel indirect, prin intermediul anxietății. **Ipoteza principală de mediere:** Anxietatea copilului mediază relația dintre coparentalitate și securitatea emoțională a acestuia.

Tabelul 2.7. Rezultatele analizei de mediere

Efect	Valoare coeficient	Interpretare
Efect direct (c')	0.5245	<i>Coparentalitatea influențează direct securitatea emoțională, chiar și după controlarea anxietății.</i>
Efect indirect (a*b)	0.1996	<i>O parte semnificativă a influenței coparentalității este mediată de anxietatea copilului.</i>
Efect total (c)	0.7241	<i>Impactul global al tipului de coparentalitate asupra securității emoționale.</i>

Tabelul 2.7 prezintă rezultatele analizei de mediere prin care s-a evaluat modul în care nivelul de anxietate al copilului (mediator) influențează relația dintre tipul de coparentalitate (predictor) și nivelul de securitate emoțională al copilului (outcome).

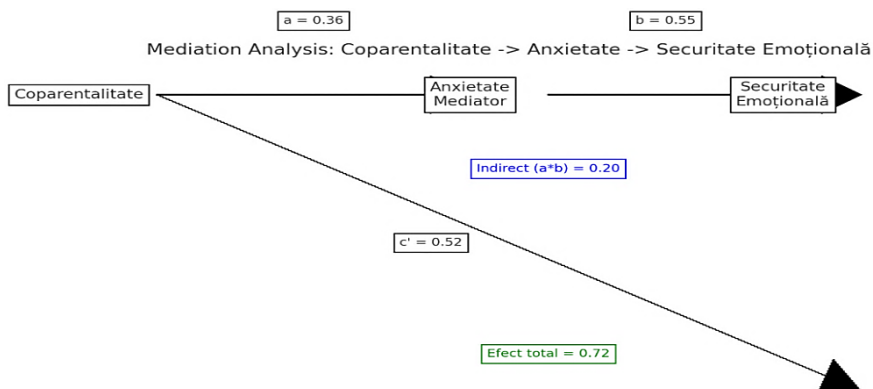

Figura 2.1. Relațiile directe și indirecte dintre variabila predictor (tipul de coparentalitate), variabila mediator (nivelul de anxietate al copilului) și variabila outcome (nivelul securității emoționale a copilului)

Figura 2.1 ilustrează relațiile directe și indirecte dintre variabilele implicate astfel: *Coparentalitate* → *Anxietate* (*a*): efectul predictorului asupra mediatorului; *Anxietate* → *Securitate emoțională* (*b*): efectul mediatorului asupra rezultatului; *Coparentalitate* → *Securitate emoțională* (*c'*): efectul direct al predictorului asupra rezultatului (controlând mediatorul); Efect indirect (*a*b*) și Efect total sunt marcate pentru claritate.

Aceste rezultate confirmă că anxietatea acționează ca un mediator parțial. Intervențiile care reduc anxietatea copilului pot crește securitatea emoțională, chiar și în contexte de coparentalitate conflictuală. Coparentalitatea cooperantă are un efect direct și protector asupra securității emoționale, în timp ce anxietatea este un mecanism psihologic prin care aceste influențe sunt procesate de copil. Rezultatele analizei de mediere consolidează concluziile obținute prin analiza corelației canonice, evidențiind rolul anxietății copilului ca mecanism psihologic relevant în relația dintre tipul de coparentalitate și securitatea emoțională. Acest fapt susține necesitatea intervențiilor duale: pe de o parte, asupra stilului parental (reducerea conflictului și promovarea cooperării), iar pe de altă parte, asupra anxietății copilului ca reacție la dinamica familială.

Capitolul 2 a urmărit realizarea unui studiu constatativ complex, cu scopul de a analiza modul în care tipurile de coparentalitate influențează securitatea emoțională a copilului, luând în considerare, în mod specific, rolul anxietății ca variabilă intermediară. Studiul a integrat o serie de metode statistice descriptive și inferențiale avansate, oferind o perspectivă amplă și riguroasă asupra relațiilor dintre variabilele analizate. Rezultatele obținute demonstrează funcționalitatea modelului teoretic propus și permit formularea următoarelor concluzii:

- ✓ Analiza descriptivă a securității emoționale a relevat faptul că copiii care provin din medii caracterizate prin coparentalitate cooperantă manifestă scoruri sporite la subscălele reprezentări constructive ale familiei, evitare și reactivitate emoțională. În schimb, copiii expuși la coparentalitate conflictuală prezintă niveluri mai ridicate de reactivitate emoțională, dereglare comportamentală, evitare și reprezentări distructive asupra relațiilor familiale.
- ✓ Copiii provenind din medii caracterizate prin acord și sprijin coparental ridicat manifestă scoruri mai mari la dimensiunile de reprezentări constructive ale familiei și

reglare comportamentală adaptativă, reflectând un nivel crescut de securitate emoțională și o mai bună capacitate de adaptare socio-emoțională.

- ✓ Scorurile de reactivitate emoțională și reprezentări distructive ale familiei sunt semnificativ mai mari la copiii ai căror părinți manifestă subminare coparentală ridicată. Aceste constatări confirmă literatura de specialitate care susține că tipul de coparentalitate constituie un determinant major al echilibrului emoțional al copilului.
- ✓ Nivelurile de anxietate sunt semnificativ mai mari la copiii provenind din medii familiale tensionate, caracterizate prin conflicte frecvente, subminare coparentală și lipsa suportului emoțional. Anxietatea de separare, anxietatea socială și simptomele fizice (somatizări) sunt cele mai frecvent raportate manifestări ale distresului emoțional. Analizele corelaționale au confirmat relații semnificative statistic între nivelurile ridicate de anxietate și scorurile scăzute de securitate emoțională, mai ales pe subscalele dereglare comportamentală și reprezentări distructive ale familiei.
- ✓ Relația dintre securitatea emoțională și anxietatea studiată prin analiza canonică a evidențiat o relație extrem de puternică între seturile de variabile, prima funcție canonică înregistrând un coeficient $R_c = 0.935$, ceea ce indică o corelație aproape perfectă între acordul și suportul coparental și niveluri scăzute de anxietate și ridicate de securitate emoțională. Celelalte funcții canonice au întărit ideea că subminarea coparentală este predictor direct pentru creșterea reactivității emoționale și formarea reprezentărilor distructive ale familiei, factor care crește vulnerabilitatea copilului la anxietate și insecuritate emoțională.
- ✓ Prin analiza de mediere s-a demonstrat că anxietatea copilului mediază relația dintre calitatea coparentalității și securitatea emoțională. Efectele indirecte au fost semnificative statistic, ceea ce validează rolul anxietății ca mecanism intermediar de influență în procesul de reglare emoțională a copilului.
- ✓ Analiza diferențiată a percepțiilor și influențelor exercitate de mamă și de tată asupra securității emoționale și anxietății copilului a evidențiat câteva constatări semnificative: impactul acordului și sprijinului coparental – atât mamele, cât și tații, atunci când manifestă acord și sprijin parental ridicat, contribuie pozitiv la dezvoltarea securității emoționale a copilului. Diferențial, percepțiile mamă-copil indică o asociere mai strânsă între sprijinul emoțional și reglarea emoțională a copilului (cu diminuarea reactivității emoționale), în timp ce în relația tată-copil, acordul coparental are un rol mai pregnant asupra reprezentărilor constructive ale copilului asupra familiei.
- ✓ Subminarea coparentală exercitată de către tați a avut un impact statistic mai puternic asupra creșterii simptomelor de anxietate socială și anxietate de separare ale copilului. În cazul mamelor, subminarea coparentală a fost corelată mai ales cu reactivitatea emoțională crescută a copilului și cu dificultăți în reglarea comportamentală.
- ✓ Diferențe privind anxietatea copilului – copiii percep mai intens efectele subminării paterne asupra simptomelor anxioase specifice (teamă de evaluare negativă, retragere socială). În cazul relației cu mama, anxietatea copilului pare să fie mai sensibil legată de insecuritatea emoțională generală și de frica de separare.
- ✓ Rolul complementar al părinților – rezultatele sugerează că, deși ambii părinți au o influență importantă, modul specific în care copiii internalizează experiențele relaționale variază în funcție de figura parentală dominantă în percepția lor. Astfel, mama tinde să influențeze mai direct reglarea emoțională și securitatea emoțională de bază, în timp ce tatăl are un impact mai accentuat asupra reprezentărilor cognitive privind stabilitatea familială și competența socială.

În **Capitolul 3 – Dimensiunea praxiologică a programului dual de intervenție psihologică pentru consolidarea securității emoționale a copilului**, sunt descrise reperele principale ale experimentului formativ: obiective, ipoteze și metodologia demersului științific, este prezentată structura programului dual de intervenție psihologică cu activitățile specifice.

Rezultatele experimentului constatativ au evidențiat faptul că tipul de coparentalitate influențează direct *securitatea emoțională* a copilului, iar *anxietatea* acestuia funcționează ca un mecanism intermediar în această relație. Copiii expuși conflictelor interparentale intense și subminării coparentale au prezentat niveluri ridicate de anxietate și niveluri scăzute de securitate emoțională.

Pornind de la aceste constatări, **scopul propus pentru experimentul formativ** a fost elaborarea și implementarea unui *program dual de intervenție psihologică*, urmărind optimizarea relației coparentale (prin creșterea acordului și sprijinului parental, reducerea subminării) și reducerea nivelului de anxietate al copilului expus conflictului parental (în vederea consolidării securității emoționale a copilului).

Obiectivele cercetării pentru experimentul formativ:

1. Elaborarea unui program dual de intervenție psihologică centrat pe relația coparentală și diminuarea anxietății copilului în vederea consolidării securității emoționale a acestuia;
2. Constituirea eșantionului pentru experimentul formativ;
3. Implementarea programului dual în grupul experimental;
4. Evaluarea eficienței *Programului dual de intervenție psihologică* de consolidare securității emoționale a copilului.

Ipoteza de cercetare pentru experimentul formativ: *Implementarea unui program dual de intervenție psihologică, axat pe optimizarea relației coparentale și diminuarea anxietății copilului, va influența pozitiv consolidarea securității emoționale a acestuia.*

Variabilele cercetării: 1. Variabilele independente: *relația coparentală* (măsurată cu Scala Relației Coparentale – CRS), *anxietatea copilului* (măsurată cu Scala Multidimensională de Anxietate pentru Copii – MASC). 2. Variabila dependentă: *securitatea emoțională* (măsurată cu Scala Securității în Sistemul Interparental – SIS). 3. Efect final vizat (rezultat conceptual): *consolidarea securității emoționale a copilului*.

Având în vedere complexitatea fenomenului securității emoționale în contextul coparentalității postdivorț, prezentul experiment formativ a adoptat o abordare duală de intervenție, vizând în paralel copilul și părinții acestuia, pentru a maximiza eficiența procesului de schimbare și consolidare a echilibrului emoțional familial. Această alegere a fost fundamentată pe necesitatea de a surprinde atât dimensiunile măsurabile obiectiv, cât și aspectele subiective, relaționale și contextuale implicate în procesele de reglare emoțională și adaptare familială.

Etapale experimentului formativ.

1. Elaborarea *Programului dual de intervenție psihologică* axat pe optimizarea relației coparentale și reducerea anxietății copilului, ancorat conceptual în modelul securității emoționale.
2. Constituirea eșantionului experimental – selecția părinților și copiilor eligibili, obținerea consimțământului informat, organizarea grupurilor experimental și de control. Lotul de subiecți a fost compus din 22 de copii și 44 de părinți. Aceste două grupuri de subiecți sunt omogene/ echivalente după rezultatele obținute la tehnicile administrate în cadrul experimentului de constatare, precum și în raport cu criteriul temporal de 2 ani de la momentul divorțului. Cele două grupuri sunt echivalente și în ceea ce privește distribuția tipurilor de relație coparentală-conflictuală, cooperantă și mixtă
3. Pretestarea (măsurarea inițială) – evaluarea inițială utilizând *Scala Relației Coparentale*

(CRS), *Scala Multidimensională de Anxietate pentru Copii* (MASC) și *Scala Securității în Sistemul Interparental* (SIS).

4. Implementarea programului de intervenție – desfășurarea sesiunilor de grup săptămânale pentru părinți (10 ședințe) și copii (14 ședințe), utilizând tehnici de consiliere, comunicare și reglare emoțională.
5. Post-testarea (măsurarea finală) – reevaluarea participanților din ambele grupuri utilizând aceleași instrumente, pentru a identifica schimbările survenite.
6. Analiza comparativă a rezultatelor – compararea scorurilor pretest și post-test, între grupuri și în cadrul grupului experimental, utilizând metode statistice neparametrice (*U Mann Whitney* și *Wilcoxon*, *indicele de mărime a efectului d Cohen*).

Programul dual de intervenție psihologică prezentat în acest capitol răspunde nevoilor identificate în cadrul etapei de constatare și este fundamentat teoretic în cadrul conceptual al securității emoționale. Intervenția urmărește, pe de o parte, ameliorarea relației coparentale prin dezvoltarea unui parteneriat coparental funcțional, iar pe de altă parte, reducerea simptomelor anxioase ale copilului și consolidarea capacităților sale de autoreglare emoțională. Prin abordarea integrată a sistemului familial – atât la nivelul dinamicii interparentale, cât și al trăirilor emoționale ale copilului – programul propune o intervenție contextualizată și aplicabilă în practica clinică și educațională, cu potențial semnificativ de prevenție și optimizare a dezvoltării psihoemoționale a copilului.

Analiza diferențelor inițiale între grupul experimental și cel de control (GE test-GC test), realizată prin intermediul testului *U Mann-Whitney*, a evidențiat lipsa unor diferențe semnificative statistic între cele două grupuri la nivelul tuturor variabilelor cercetate: anxietatea copilului (MASC), *securitatea emoțională* (SIS) și *relația coparentală* (CRS), atât pentru *mama*, cât și pentru *tată*. Valorile *p* asociate testelor pentru fiecare subscală s-au situat constant peste pragul de semnificație statistică ($p > 0.05$), indicând o distribuție comparabilă a scorurilor și, implicit, omogenitate intergrup. Acest aspect este esențial pentru validitatea cercetării, întrucât confirmă că posibilele modificări post-intervenție pot fi atribuite intervenției psihologice aplicate și nu unor diferențe inițiale preexistente între grupuri.

Prezentarea rezultatelor obținute de către subiecții din Grupul experimental și cei din Grupul de control la faza retest (GE retest – GC retest).

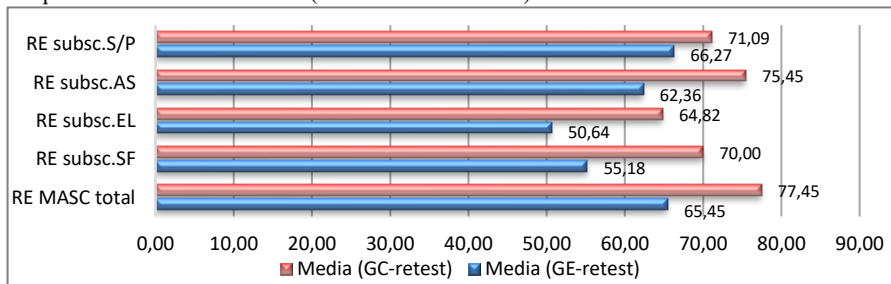

Figura 3.1. Rezultatele la scala MASC la subiecții din GE retest și GC retest (unități medii)

Figura 3.1 prezintă comparația scorurilor medii obținute de GE-retest și GC-retest la Scala MASC, după implementarea programului de intervenție. La nivelul scorului total MASC, GE-retest a înregistrat $M_1=65.45$ ($SD=6.59$), iar GC-retest $M_2=77.45$ ($SD=17.88$); variabila *simptome fizice*: GE-retest – $M_1=55.18$ ($SD=7.90$), GC-retest – $M_2=70.00$ ($SD=5.55$); variabila *evitarea lezării*: GE-retest – $M_1=50.64$ ($SD=4.13$), GC-retest – $M_2=64.82$ ($SD=4.31$); variabila *anxietate socială*: GE-retest – $M_1=62.36$ ($SD=6.20$), GC-

retest – $M_2=75.45$ ($SD=8.94$); variabila *separare/panică*: GE-retest – $M_1=66.27$ ($SD=9.76$), GC-retest – $M_2=71.09$ ($SD=21.03$).

Rezultatele testului U Mann-Whitney indică diferențe semnificative statistic între GE și GC la momentul retestării, pentru aproape toate variabilele măsurate prin scala MASC: scorul variabilei MASC total diferă semnificativ între GE și GC ($p \leq 0.003$), ceea ce sugerează o reducere semnificativă a anxietății în grupul experimental după intervenție. Variabila *simptome fizice* înregistrează o diferență puternic semnificativă statistic ($p \leq 0.001$), indicând o scădere marcantă a somatizărilor în GE. Rezultatul variabilei *evitarea lezării* este extrem de semnificativ ($p \leq 0.001$), sugerând o îmbunătățire clară a sentimentului de siguranță în GE. Variabila *anxietate socială* înregistrează un rezultat semnificativ ($p \leq 0.002$), ceea ce reflectă o scădere semnificativă a inhibiției sociale în rândul copiilor din GE. La variabila *separare/panică* nu s-a identificat o diferență semnificativă statistic între grupuri ($p \leq 0.470$), sugerând că anxietatea de separare nu a fost sensibil afectată de intervenție.

Mărimea efectului (r) oferă informații suplimentare despre amplitudinea diferențelor dintre grupul experimental (GE) și grupul de control (GC), dincolo de semnificația statistică. Scorul variabilei MASC total arată un efect mare ($r = -0.631$) și indică o reducere substanțială a anxietății generale în grupul experimental, cu relevanță clinică reală. Pentru celelalte variabile: *simptome fizice* efectul este foarte mare ($r = -0.768$), *evitarea lezării* înregistrează cel mai mare efect ($r = -0.851$), *anxietate socială* arată un efect mare ($r = -0.645$), *separare/panică* indică un efect mic ($r = -0.154$).

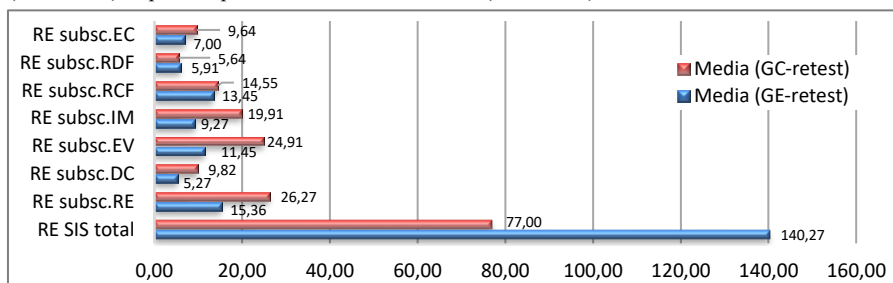

Figura 3.2. Rezultatele la scala SIS la subiecții din GC retest și GE retest (unități medii)

Figura 3.2 ilustrează comparativ scorurile medii obținute de GE-retest și GC-retest, după implementarea programului de intervenție, pe Scala SIS. Variabila SIS total: GE-retest $M_1=140.27$ ($SD=11.15$) GC-retest $M_2=77.00$ ($SD=42.18$); variabila *reactivitate emoțională*: GE-retest- $M_1=15.36$ ($SD=3.29$), GC-retest $M_2=26.27$ ($SD=7.42$); variabila *dereglare comportamentală*: GE-retest $M_1=5.27$ ($SD=2.33$), GC-retest $M_2=9.82$ ($SD=2.60$); variabila *evitare*: GE-retest $M_1=11.45$ ($SD=2.91$) GC-retest $M_2=24.91$ ($SD=24.50$). Variabila *implicare*: GE-retest $M_1=9.27$ ($SD=2.69$), GC-retest $M_2=19.91$ ($SD=12.75$); variabila *reprezentări constructive ale familiei*: GE-retest $M_1=13.45$ ($SD=2.07$), GC-retest $M_2=14.55$ ($SD=4.84$); variabila *reprezentări distructive ale familiei*: GE-retest $M_1=5.91$ ($SD=1.76$), GC-retest $M_2=5.64$ ($SD=1.80$).

Rezultatele testului U Mann-Whitney pentru scala SIS, unde variabila SIS total și variabilele *reactivitate emoțională*, *dereglare comportamentală*, *evitare*, *implicare* înregistrează diferențe semnificative statistic între GE și GC la momentul retest ($p < 0.01$), cu valori Z între -3.149 și -3.996, arată că intervenția a redus semnificativ vulnerabilitățile emoționale și comportamentale ale copiilor, consolidând procesele de autoreglare. În schimb, variabilele *reprezentări constructive ale familiei*, *reprezentări distructive ale familiei*,

extinderea conflictului nu au atins pragul de semnificație statistică ($p > 0.05$). Acest aspect sugerează că percepțiile legate de familia ca întreg și de conflictul coparental necesită o perioadă mai îndelungată sau intervenții suplimentare specifice pentru a produce schimbări vizibile.

Indicele r oferă informații despre amplitudinea diferențelor dintre GE și GC la momentul retest. Valorile $r \geq 0.5$ confirmă efecte mari, adică diferențe substanțiale între GE și GC, cu un impact semnificativ al intervenției asupra variabilelor SIS total, *reactivitate emoțională*, *dereglare comportamentală*, *evitare*, *implicare*. Variabilele *reprezentări constructive ale familiei*, *reprezentări distructive ale familiei*, *extinderea conflictului* prezintă efecte mici sau nesemnificative, indicând că intervenția nu a influențat vizibil aceste dimensiuni sau că acestea sunt rezistente la schimbare într-un interval scurt de timp.

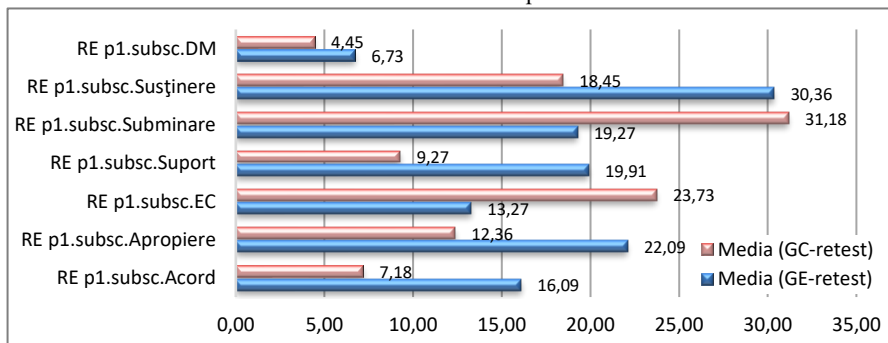

Figura 3.3. Rezultatele la scala CRS pentru tata, la subiecții din GE retest și GC retest (unități medii)

Figura 3.3. ilustrează comparativ scorurile medii obținute de GE-retest și GC-retest, după implementarea programului de intervenție, pe Scala CRS aplicată tatălui. Variabila *acord*: GE-retest $M_1=16.09$ ($SD=3.99$) GC-retest $M_2=7.18$ ($SD=3.16$); variabila *apropiere*: GE-retest $M_1=22.09$ ($SD=3.02$), GC-retest $M_2=12.36$ ($SD=3.72$); variabila *suport*: GE-retest $M_1=19.91$ ($SD=6.70$), GC-retest $M_2=9.27$ ($SD=5.59$), variabila *expunerea la conflict*: GE-retest $M_1=13.27$ ($SD=4.47$) GC-retest $M_2=23.73$ ($SD=3.47$). Variabila *susținere*: GE-retest $M_1=30.36$ ($SD=4.52$), GC-retest $M_2=18.46$ ($SD=4.91$); variabila *subminare*: GE-retest $M_1=19.27$ ($SD=2.90$), GC-retest $M_2=31.18$ ($SD=3.66$); variabila *diviziunea muncii*: GE-retest $M_1=6.73$ ($SD=2.24$), GC-retest $M_2=4.45$ ($SD=3.62$).

Analiza U Mann-Whitney evidențiază diferențe semnificative statistice între GE și GC la momentul retest în ceea ce privește relația coparentală exprimată de tată. Diferențe foarte semnificative ($p < 0.01$) apar la variabilele *acord*, *apropiere*, *expunerea la conflict*, *subminare* și *susținere*. Diferență semnificativă ($p = 0.050$) la variabila *diviziunea muncii* și la variabila *suport* ($p = 0.003$). Rezultatele indică faptul că relația coparentală exprimată de tată a cunoscut schimbări semnificative în urma intervenției, diferențele dintre grupul experimental și cel de control fiind evidente la majoritatea dimensiunilor analizate. S-au observat îmbunătățiri clare în ceea ce privește acordul și apropierea dintre părinți, reducerea subminării și a expunerii copilului la conflict, precum și consolidarea susținerii reciproce. De asemenea, aspectele legate de suportul oferit celui alt părinte și de diviziunea muncii au înregistrat progrese, deși la un nivel mai moderat. Aceste constatări sugerează că intervenția a avut un impact pozitiv asupra calității relației coparentale paterne.

Mărimea efectului arată că toate valorile r indică efecte semnificative și puternice ale intervenției asupra CRS – tată, în comparația dintre grupurile GE și GC la retest. Cele mai puternice efecte au fost observate pentru variabilele subminare ($r = -0.853$), apropiere ($r = -0.852$), expunerea la conflict ($r = -0.793$), susținere ($r = -0.786$). Efecte semnificative mari apar și pentru variabila acord ($r = -0.775$) și suport ($r = -0.639$). Doar variabila diviziunea muncii are un efect mediu spre mare ($r = -0.418$), dar rămâne în zona de influență pozitivă.

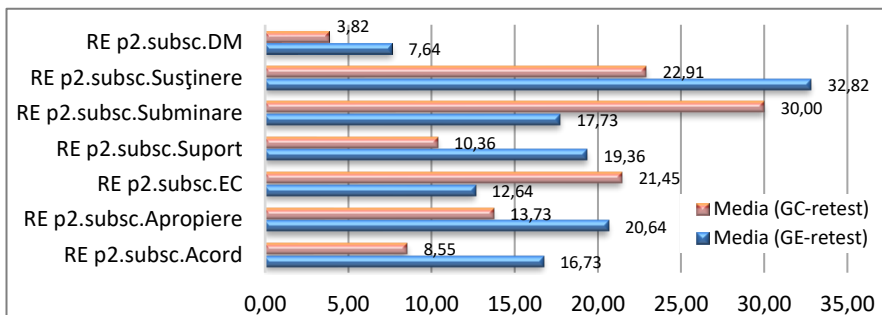

Figura 3.4. Rezultatele la scala CRS pentru mama, la subiecții din GE retest și GC retest (unități medii)

Figura 3.4 ilustrează comparativ scorurile medii obținute de GE-retest și GC-retest, după implementarea programului de intervenție, pe Scala CRS aplicată mamei. Variabila *acord*: GE-retest $M_1=16.73$ ($SD=3.58$) GC-retest $M_2=8.55$ ($SD=3.24$); variabila *apropiere*: GE-retest $M_1=20.64$ ($SD=2.80$), GC-retest $M_2=13.73$ ($SD=3.90$); variabila *suport*: GE-retest $M_1=19.36$ ($SD=3.67$), GC-retest $M_2=10.36$ ($SD=4.50$), variabila *expunerea la conflict*: GE-retest $M_1=12.64$ ($SD=2.20$) GC-retest $M_2=21.45$ ($SD=4.52$). Variabila *susținere*: GE-retest $M_1=32.82$ ($SD=4.53$), GC-retest $M_2=22.91$ ($SD=6.06$); variabila *subminare*: GE-retest $M_1=17.73$ ($SD=2.37$), GC-retest $M_2=30.00$ ($SD=4.40$); variabila *diviziunea muncii*: GE-retest $M_1=7.64$ ($SD=1.43$), GC-retest $M_2=3.82$ ($SD=1.83$).

Rezultatele analizei U Mann Whitney pentru CRS - mamă și toate cele șapte variabile înregistrează diferențe semnificative statistic între GE și GC la retest, cu valori $p \leq 0.01$, indicând un efect clar al intervenției. Valori Z negative și semnificative sugerează că scorurile din GE s-au modificat în sensul dorit (ex. scăderea expunerii la conflict și subminării, creșterea acordului și susținerii). Diferențele obținute reflectă o îmbunătățire semnificativă a relației coparentale materne după intervenție, comparativ cu grupul de control. Cele mai pronunțate schimbări apar la variabila subminare ($p \leq 0.000$), variabila extinderea conflictului ($p \leq 0.000$), diviziunea muncii ($p \leq 0.000$), acord ($p \leq 0.000$) și suport ($p \leq 0.000$). Variabila susținere ($p = 0.002$) și apropiere ($p \leq 0.001$) înregistrează valori semnificative statistic.

Toate valorile efectului (r) se situează peste pragul de 0.5, ceea ce, conform standardelor lui Cohen, corespunde unui efect mare. Cel mai ridicat efect a fost observat în cazul variabilei subminare ($r = -0.852$), ceea ce arată o scădere puternică a comportamentelor materne disfuncționale față de celălalt părinte. Variabilele expunerea la conflict ($r = -0.830$) și suport ($r = -0.786$) indică de asemenea o schimbare semnificativă pozitivă în percepția și comportamentele legate de coparentalitate. Toate celelalte dimensiuni, precum acordul, apropierea și susținerea, se modifică consistent în sensul consolidării cooperării coparentale.

Rezultatele analizei comparative între grupul experimental și cel de control (GE–GC retest) au confirmat eficiența programului dual de intervenție psihologică. Testele Mann–Whitney au evidențiat diferențe semnificative statistic în favoarea grupului experimental

pentru toate variabilele majore: anxietatea totală ($p < 0.01$), securitatea emoțională ($p < 0.001$) și calitatea relației coparentale ($p < 0.01$). În cadrul grupului experimental, analiza Wilcoxon a arătat scăderi semnificative ale scorurilor de anxietate și creșteri semnificative ale securității emoționale și cooperării coparentale, cu mărimi ale efectului mari ($r > 0.65$). Grupul de control nu a înregistrat modificări semnificative. Aceste rezultate confirmă ipoteza centrală privind eficiența intervenției duale în reducerea vulnerabilității emoționale a copilului și în optimizarea relației coparentale postdivorț.

Analiza rezultatelor cercetării experimentale ne-a condus spre următoarele concluzii:

- ✓ Rezultatele obținute de subiecții din grupul experimental la retest arată o scădere semnificativă statistic a nivelului anxietății generale, precum și a tuturor subdimensiunilor acestuia (*simptome fizice, evitare a lezării, anxietate socială*), cu excepția anxietății de separare/panică. Mărima efectului ($r > 0.63$) indică o eficiență ridicată a intervenției psihologice asupra simptomatologiei anxioase a copilului.
- ✓ La *Scala de securitate emoțională în sistemul coparental* rezultatele subiecților din grupul experimental au înregistrat o creștere semnificativă a scorurilor totale și pe majoritatea subscalelor (*reactivitate emoțională, dereglate comportamentale, evitare, implicare*), sugerând o ameliorare a sentimentului de stabilitate afectivă și comportamentală, de apartenență și predictibilitate a mediului familial postdivorț. Efectele au fost semnificative statistic și de amploare mare ($r > 0.67$), confirmând impactul pozitiv al programului asupra dezvoltării unui climat securizant pentru copil.
- ✓ În ceea ce privește exprimarea relației coparentale, atât pentru mamă, cât și pentru tată, rezultatele de la *Scala de relație coparentală* (CRS, în care părinte 1 – tată și părinte 2 – mamă) indică îmbunătățiri semnificative post-intervenție în cadrul grupului experimental, pe toate dimensiunile relevante: *acord, apropiere, suport, susținere reciprocă și scăderea comportamentelor de subminare și expunere la conflict a copilului*. Valorile $p < 0.01$ și mărimile mari ale efectului ($r > 0.7$) susțin eficiența intervenției asupra relației dintre părinți, așa cum este ea exprimată de fiecare și percepută de celălalt.
- ✓ Comparativ cu grupul de control, care nu a beneficiat de intervenție, diferențele apărute în grupul experimental sunt semnificative statistic și relevante psihologic. La grupul de control, scorurile la test–retest nu înregistrează modificări importante la nicio scală (MASC, SIS, CRS), ceea ce validează faptul că modificările din GE se datorează intervenției experimentale.
- ✓ Analiza diferențelor între grupul experimental și grupul de control la faza de retest (analiza comparativă intergrup) indică un avantaj semnificativ pentru grupul experimental pe toate variabilele măsurate. Efectele identificate sunt de amplitudine mare în majoritatea cazurilor, cu valori ale indicelui r care depășesc pragul de 0.8 pentru mai multe subscale, mai ales în zona relației coparentale și a securității emoționale.
- ✓ Datele evidențiază faptul că programul de intervenție a produs schimbări structurale în percepțiile copilului asupra relației dintre părinți și asupra propriei sale stări afective, reducând expunerea la conflict, subminarea reciprocă și anxietatea resimțită.
- ✓ Rezultatele obținute, prin lipsa unor modificări semnificative în grupul de control și prin evoluțiile pozitive consemnate doar în grupul experimental, susțin validitatea și eficiența modelului dual de intervenție, bazat pe teoria securității emoționale și pe optimizarea funcționării coparentale postdivorț.
- ✓ Aceste concluzii susțin integrarea intervențiilor coparentale și a celor orientate direct către copil în programele de suport postdivorț, pentru a facilita adaptarea emoțională și dezvoltarea sănătoasă a copilului în contextul familial restructurat.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Scopul principal al acestei teze de doctorat a constat în investigarea influenței tipului de coparentalitate asupra dezvoltării securității emoționale a copilului, având în vedere rolul variabilei mediatore – anxietatea – și impactul unui *Program dual de intervenție psihologică*, destinat simultan optimizării relației coparentale și reducerii anxietății copilului. Cercetarea a fost structurată în trei capitole majore, incluzând fundamentarea teoretică, cercetarea experimentală de constatare și implementarea unui experiment formativ. Acest demers a permis o abordare integrată, îmbinând analiza literaturii de specialitate cu verificarea empirică a ipotezelor și validarea unui program psihologic dual de intervenție.

Obiectivele cercetării au fost realizate integral, printr-o succesiune logică de etape care au inclus: analiza conceptuală a coparentalității și securității emoționale; investigarea empirică a relațiilor dintre stilurile coparentale, anxietatea copilului și securitatea emoțională; elaborarea și validarea unui program de intervenție duală. Toate aceste etape au fost corelate cu ipotezele formulate inițial, confirmând validitatea demersului științific.

În baza analizei teoretice și empirice, pot fi formulate următoarele concluzii:

1. Analiza teoretică a demonstrat că securitatea emoțională a copilului este direct dependentă de calitatea relației coparentale. Coparentalitatea cooperantă creează un context predictibil, caracterizat prin suport, acord și coordonare parentală, care facilitează reglarea emoțională a copilului. În schimb, coparentalitatea conflictuală, caracterizată prin subminare, lipsă de sprijin și comunicare disfuncțională, amplifică nivelul de anxietate și generează percepția unui mediu familial nesigur.
2. Analiza literaturii de specialitate a relevat că securitatea emoțională a copilului este strâns legată de predictibilitatea și consistența comportamentelor parentale, iar calitatea relației coparentale are un rol central în formarea acesteia. Prezența unor relații caracterizate prin sprijin reciproc și coordonare reduce vulnerabilitatea copilului la stres și anxietate.
3. Studiile teoretice indică faptul că expunerea copilului la conflicte interparentale frecvente și intense creează un climat familial perceput ca instabil și amenințător, afectând procesele de reglare emoțională și capacitatea de adaptare socială. Acest tip de mediu poate conduce la interiorizarea anxietății și la apariția unor comportamente de evitare.
4. Cercetările analizate au evidențiat că subminarea coparentală, definită prin comportamente de critică sau devalorizare a celuilalt părinte în fața copilului, are un efect negativ semnificativ asupra percepției copilului privind siguranța emoțională, crescând riscul de insecuritate psihologică.
5. *Modelul teoretic privind influența relației coparentale asupra securității emoționale* a copilului sugerează că reacțiile copilului la conflictul interparental sunt mediate de evaluarea amenințării și de percepția asupra disponibilității emoționale a părinților. Copiii care beneficiază de suport afectiv constant din partea ambilor părinți dezvoltă mecanisme mai eficiente de gestionare a stresului și o mai bună adaptare comportamentală.
6. *Modelul teoretic* elaborat a evidențiat interdependența dintre dimensiunile relației coparentale și nivelul securității emoționale a copilului, ca proces psihologic aflat în dinamică, subliniind rolul mediator al anxietății în explicarea modului în care diada coparentală influențează adaptarea cognitivă, emoțională și comportamentală a acestuia.
7. A fost elaborată metodologia de investigare a relației dintre *tipul de coparentalitate, anxietatea copilului și nivelul securității emoționale*, utilizând instrumente psihodiagnostice validate. Analiza comparativă a evidențiat diferențe statistice semnificative între copiii expuși unor stiluri coparentale conflictuale și cei expuși unor stiluri cooperante, sub aspectul nivelului de anxietate și al percepției securității emoționale: *copiii din medii*

conflictuale au prezentat scoruri semnificativ mai ridicate la anxietate și scoruri mai scăzute la securitate emoțională comparativ cu cei din medii cooperante.

8. Datele empirice obținute în etapa de constatare au evidențiat diferențe semnificative între grupurile de copii expuși la diferite stiluri coparentale. Analiza relațiilor statistice a arătat scoruri semnificativ mai mari la anxietate pentru copiii expuși coparentalității conflictuale, comparativ cu cei din medii cooperante. Subminarea coparentală s-a asociat negativ cu securitatea emoțională și pozitiv cu simptomele anxietății, în timp ce acordul și sprijinul coparental au avut efecte inverse. Acest fapt confirmă ipoteza că tipul de coparentalitate are un impact măsurabil asupra securității emoționale a copilului.
9. Analiza de mediere a demonstrat că *anxietatea* acționează ca variabilă intermediară în relația dintre *coparentalitatea conflictuală* și *securitatea emoțională*, ceea ce confirmă relevanța intervențiilor care vizează reducerea anxietății copilului pentru a crește securitatea emoțională a acestuia.
10. Rezultatele obținute în experimentul de constatare au constituit fundamentul pentru elaborarea și implementarea unui program dual de intervenție psihologică, orientat atât către optimizarea relației coparentale, cât și către reducerea anxietății copilului.
11. Analiza datelor din experimentul formativ a evidențiat că subiecții din grupul experimental, spre deosebire de cei din grupul de control, au prezentat la retest îmbunătățiri semnificative ale percepției securității emoționale, reducerea simptomelor anxioase, precum și o creștere a coeziunii coparentale în relația dintre părinți.
12. *Programul dual de intervenție psihologică* a produs rezultate statistice relevante: testul Wilcoxon a indicat scăderi semnificative ale scorurilor la anxietate și creșteri semnificative la indicatorii securității emoționale în grupul experimental, în timp ce în grupul de control nu au fost observate modificări notabile.
13. Intervenția experimentală a determinat îmbunătățirea relației coparentale, reducând subminarea și crescând sprijinul și acordul parental. Aceste schimbări au fost asociate direct cu ameliorarea climatului emoțional perceput de copil, deci cu consolidarea securității emoționale a acestuia.
14. Rezultatele susțin importanța integrării abordărilor sistemice în practica psihologică postdivorț, care implică atât părinții, cât și copilul, în scopul optimizării relațiilor familiale și reducerii impactului negativ al conflictului interparental asupra copilului.
15. Cercetarea a demonstrat că aplicarea unor programe structurate, duale, validate empiric, poate conduce la rezultate pozitive măsurabile, cu potențial de replicare în diverse contexte socio-culturale.

Limitele cercetării:

Cercetarea realizată este amplă, însă, totuși ca limite am putea considera studierea asigurării securității emoționale a copilului în funcție de temperamentul părinților și tipul familiilor netradiționale.

Deschideri de perspectivă pentru cercetările de viitor:

- Extinderea studiului la alte categorii de vârstă și la familii aflate în alte etape ale procesului postdivorț.
- Implementarea unor studii longitudinale pentru a urmări persistența efectelor intervenției după 6 luni, 1 an și 2 ani.
- Investigarea altor variabile psihosociale care pot media sau modera relația dintre coparentalitate și securitatea emoțională, precum suportul extins al familiei sau implicarea comunității.
- Compararea eficienței programului dual cu alte tipuri de intervenții psihologice pentru copii și părinți.

Recomandări practice de utilizare a rezultatelor:

- Introducerea *Programului dual de intervenție psihologică* în cadrul serviciilor publice și private de consiliere familială, cu adaptarea conținutului și duratei în funcție de particularitățile fiecărei familii.
- Formarea continuă a psihologilor, mediatorilor și consilierilor în tehnici validate pentru reducerea conflictului interparental și consolidarea competențelor coparentale. Rezultatele acestei cercetări extind teoriile existente privind dinamica sistemelor familiale, prin evidențierea rolului coparentalității ca factor distinct și esențial în dezvoltarea copilului. În consecință, formarea profesională ar trebui să includă module dedicate evaluării și intervenției asupra subsistemului coparental, alături de abordarea diadei părinte-copil.
- Elaborarea unor ghiduri metodologice și protocoale de intervenție pentru aplicarea programului dual în școli, centre comunitare, cabinete de asistență psihologică și servicii sociale.
- Promovarea politicilor educaționale și sociale care sprijină cooperarea parentală, reducerea conflictelor după divorț și protejarea copilului de expunerea la tensiuni interparentale. În acest sens, se recomandă includerea componentelor de educație coparentală în strategiile naționale privind sănătatea mintală a copilului și dezvoltarea familială.
- Crearea de campanii de informare și educație parentală pentru sensibilizarea părinților cu privire la efectele conflictului asupra echilibrului emoțional al copilului și la beneficiile colaborării coparentale.
- Implementarea unui sistem de monitorizare și evaluare continuă a programelor de intervenție coparentală, pentru a asigura calitatea, eficiența și adaptabilitatea lor la diverse contexte culturale și instituționale. Evaluarea periodică va permite ajustarea metodelor și extinderea bunelor practici la nivel național.
- Integrarea acestor direcții de acțiune în strategiile și politicile publice privind protecția copilului și sprijinul familial ar permite valorificarea rezultatelor cercetării nu doar în plan aplicativ, ci și în cel normativ, ceea ce ar contribui la crearea unui cadru coerent de prevenire a conflictului interparental și de protejare a sănătății emoționale a copilului.

BIBLIOGRAFIE

1. CUZNEȚOV, L. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Editura CEP USM, 2008. 624 p. ISBN 978-9975-70-717-6.
2. **DRAGOMIR, M.** Anxietatea ca mediator între securitatea emoțională a copilului și sistemul coparental conflictual. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*. 2024, nr. 4(75), pp. 145-152. ISSN 1857-0461. <https://doi.org/10.52673/18570461.24.4-75.15>
3. **DRAGOMIR, M.** *Coparentalitate în pandemie: provocări și oportunități*. În: Mat. conf. șt. internaț. ”Preocupări contemporane ale criminologiei, dreptului și psihologiei în condiții de pandemie”, Institutul De Științe Penale Și Criminologie Aplicată, Chișinău, 17 octombrie 2020, p.219-225. ISBN 978-9975-3314-2-5
4. **DRAGOMIR, M.** Dinamica anxietății copilului ca expresie a securității emoționale a acestuia în sistemul coparental. In: *Univers Pedagogic*. 2024, nr. 3(83), pp. 85-90. ISSN 1811-5470. <https://doi.org/10.52387/1811-5470.2024.3.13>
5. **DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională – factor de reziliență al copilului în procesul educațional – Conferința Științifică Internațională: „*Condiții pedagogice de optimizare*

- a învățării în post criză pandemică prin prisma dezvoltării gândirii științifice*”, 18-22 iunie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, pp. 300-303. ISBN 978-9975-46-541-0.
6. **DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională a copilului – de la modelul conceptual teoretic la realitatea din sistemul coparental. In: *Aspecte psihosociale ale securității psihologice și manifestările ei în plan social la copii* . 29 octombrie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, pp. 92-101. ISBN 978-9975-46-564-9. <https://ibn.idsi.md/ vizualizare articol/154123>
 7. **DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională a copilului – dimensiune fundamentală a securității psihologice în sistemul coparental. In: *Moldoscopie*. 2024, nr. 1(100), pp. 126-134. ISSN 1812-2566. [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2024.1\(100\).13](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2024.1(100).13)
 8. **DRAGOMIR, M.** *Securitatea emoțională a copilului în sistemul coparentalității* - Congresul științific internațional polono-moldo-român, Secția științele educației în contextul provocărilor actuale, 14 mai 2021, în *DIALOG INTERCULTURAL POLONO-MOLDOVENESC, Culegere de studii Vol. IV*, nr.1, p.78-83, Chișinău-Cracovia, ISBN 978-9975-76-341-7
 9. **DRAGOMIR, M.** Securitatea psihologică – cadru de referință pentru securitatea emoțională a copilului în sistemul coparental. In: Securitatea psihologică la copii în perioadă de criză. 22 iunie 2023, Chișinău. Chișinău: CEP UPSC, 2023, pp. 72-76. ISBN 978-9975-46-824-4.
 10. ONU. Convenția cu privire la Drepturile Copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 109 din 28 septembrie 1990.
 11. AMATO, P. R. Marital discord, divorce, and children’s well-being: Results from a 20-year longitudinal study of two generations. In A.Clarke-Stewart & J. Dunn (Eds.), *Families count: Effects on child and adolescent development 2006*, pp.179-202. New York: Cambridge University Press. ISBN: 978-0521826492.
 12. AMATO, P. R. Research on divorce: Continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72, 2010, pp.650-666. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00723.x>
 13. AMATO, P. R. The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*, 62, 2000, pp.1269-1287. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01269.x>
 14. AMATO, P. R., KEITH, B. Parental divorce and the well-being of children: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 110(1), 1991, pp. 26-46. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.110.1.26>
 15. AMATO, P.R., & AFIFI, T.D. Feeling caught between parents: Adult children’s relations with parents and subjective well-being. *Journal of Marriage and Family*, 68,2006, pp. 222-235. ISSN: 0022-2445.
 16. BELSKY, J., & HSIEH, K.-H. Patterns of marital change during the early childhood years: Parent personality, coparenting, and division-of-labor correlates. *Journal of Family Psychology*, 12, 1998, pp.511–528. ISSN: 0893-3200.
 17. BELSKY, J., CRNIC, K., & GABLE, S. The determinants of coparenting in families with toddler boys: Spousal differences and daily hassles. *Child Development*, 66, 1995, pp.629-42. ISSN: 0009-3920.
 18. BELSKY, J., PUTNAM, S., & CRNIC, K. Coparenting, parenting, and early emotional development. In J. P. McHale & P. A. Cowan (Eds.), *Understanding how family-level dynamics affect children’s development: Studies of two-parent families. New directions*

- for child development, No. 74. 1996, pp. 45-55. San Francisco, CA: Jossey-Bass. ISBN: 978-0787991988.
19. BELSKY, J., WOODWORTH, S., & CRNIC, K. Trouble in the second year: Three questions about family interaction. *Child Development*, 67, 1996, pp.556-78.
 20. CUMMINGS, E. M., & CUMMINGS, J. S. A process-oriented approach to children's coping with adult's angry behaviour. *Developmental Review*, 3, 1988, pp. 296-321. ISSN: 0273-2297.
 21. CUMMINGS, E. M., & DAVIES, P. Emotional security as a regulatory process in normal development and the development of psychopathology. *Development and Psychopathology*, 8(01),1996, pp. 123-129. <https://doi.org/10.1017/s0954579400007008>. ISSN: 0954-5794.
 22. CUMMINGS, E. M., & DAVIES, P. T. Effects of marital discord on children: Recent advances and emerging themes in processoriented research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*,43, 2002, pp.31-63. ISSN: 0021-9630.
 23. CUMMINGS, E. M., DAVIES, P. T. și CAMPBELL, S. B. *Developmental psychopathology and family process: Theory, research, and clinical implications*. Guilford Press. 2000. ISBN: 978-1572305578.
 24. CUMMINGS, E. M., GOEKE-MOREY, M., & PAPP, L. Children's responses to everyday marital conflict tactics in the home. *Child Development*, 74, 2003. Pp.1918-1929. ISSN: 0009-3920.
 25. DAVIES, P. T. Children's emotional security as a mediator in the link between marital conflict and child adjustment. Un- published doctoral dissertation, West Virginia University. 1995.
 26. DAVIES, P. T., CUMMINGS, E. M. Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116, 1994, pp. 387-411. ISSN: 0033-2909.
 27. DAVIES, P. T., CUMMINGS, E. M., & WINTER, M. A. Pathways between Profiles of Family Functioning, Child Security in the Interparental Subsystem, and Child Psychological Problems. *Development and Psychopathology*, 16(3), 2004, pp.18-28. <https://doi.org/10.1017/S0954579404004690>. ISSN: 0954-5794.
 28. DAVIES, P. T., FORMAN, E. M., RASI, J. A., STEVENS, K. I. Assessing children's emotional security in the interparental subsystem: The Security in the Interparental Subsystem (SIS) Scales. *Child Development*, 73, 2002, pp. 544-562. ISSN: 0009-3920.
 29. EMERY, R. E., WALDRON, M., KITZMANN, K. M., & AARON, J. Delinquent behavior, future divorce or nonmarital childbearing, and externalizing behavior among offspring: A 14-year prospective study. *Journal of Family Psychology*, 13(4), 1999, pp.568-579. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.13.4.568>. ISSN: 0893-3200.
 30. HETHERINGTON, E. M., et al. Adolescent siblings in stepfamilies: Family functioning and adolescent adjustment. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 64, 1999, 222 p. <https://doi.org/10.1111/1540-5834.00028>. ISSN: 0037-976X
 31. HETHERINGTON, E. M., STANLEY-HAGAN, M. the adjustment of children with divorced parents: a risk and resiliency perspective. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40(1), 1999, pp.129-140. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00427>. ISSN: 0021-9630.
 32. LITTLE, M., KOBAK, R. Emotional security with teachers and children's stress reactivity: A comparison of special-education and regular-education classrooms. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 32(1), 2003, pp.127-138. <https://doi.org/10.1207/15374420360533121>. ISSN: 1537-4416.

33. MACCOBY, E. E., DEPNER, C. E., MNOOKIN, R. H. *Coparenting in the Second Year after Divorce. Journal of Marriage and the Family*, 52(1), 1990, pp.141-151. <https://doi.org/10.2307/352846>. ISSN: 0022-2445.
34. MARGOLIN, G., GORDIS, E.B., JOHN, R.S. Coparenting: A link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 15(1), 2001, pp.3–21. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.15.1.3>. ISSN: 0893-3200.
35. MCCONNELL, M. C., KERIG, P. K. Assessing Coparenting in Families of School-Age Children: Validation of the Coparenting and Family Rating System. *Canadian Journal of Behavioral Science* Ottawa, 34, 2002, pp.44–58. <https://doi.org/10.1037/h0087154>. ISSN: 0008-400X.
36. MCHALE, J. P., KUERSTEN-HOGAN, R., RAO, N. Growing Points for Coparenting Theory and Research. *Journal of Adult Development*, 11(3), 2004, pp.221-234. <https://doi.org/10.1023/b:jade.0000035629.29960.ed>. ISSN: 1068-0667.
37. MCHALE, J. P., RASMUSSEN, J. L. *Coparental and family group-level dynamics during infancy: Early family precursors of child and family functioning during preschool. Development and Psychopathology*, 10(1), 1998, pp.39-59. <https://doi.org/10.1017/S0954579498001527>. ISSN: 0954-5794.
38. MCHALE, J.P., KHAZAN, I., ERERA, P., ROTMAN, T., DECOURCEY, W. și MCCONNELL, M. Coparenting in diverse family systems. In M.H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting*, 2002 (2nd ed., Vol. 3, pp. 75-108). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates. ISBN: 978-0805837795.
39. PHELPS, J. L., BELSKY, J., CRNIC, K. Earned security, daily stress, and parenting: A comparison of five alternative models. *Development and Psychopathology*, 10(1), 1998, pp.21-38. <https://doi.org/10.1017/S0954579498001515>. ISSN: 0954-5794.
40. SHAW, D. S., EMERY, R. E., TUER, M. D. Parental functioning and children's adjustment in families of divorce: A prospective study. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 21(1), 1993, pp.119–134. <https://doi.org/10.1007/BF00910493>. ISSN: 0091-0627.
41. SROUFE, L. A., DUGGAL, S., WEINFELD, N., CARLSON, E. Relationships, development, and psychopathology. In A. J. Sameroff, M. Lewis, & S. M. Miller (Eds.), *Handbook of developmental psychopathology* (2nd ed., pp. 75-91). Kluwer Academic Publishers. 2000. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-4163-9_5. ISBN: 978-0306462757.
42. UNITED NATIONS "Chapter IV. Human Rights. 11) Convention on the Rights of the Child" in: *United Nations Treaty Collection. Depositary. Status of Treaties*.2020.
43. WEINFELD, N. S., SROUFE, L. A., EGELAND, B. Attachment from infancy to early adulthood in a high-risk sample: Continuity, discontinuity, and their correlates. *Child Development*, 71(3), 2000, pp.695-02. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00178>. ISSN: 0009-3920.

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice:

1. **DRAGOMIR, M.** The importance of coparental behaviors in the development of children's emotional security. In: *Psihologie, revista științifico-practică*.2024, nr. 2(45), pp. 16-23. ISSN 1857-2502. DOI: <https://doi.org/10.46728/pspj.2024.v45.i2.p16-23>, <https://key.upsc.md/>
2. **DRAGOMIR, M.** Anxietatea ca mediator între securitatea emoțională a copilului și sistemul coparental conflictual. In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă*

- „Akademos”. 2024, nr. 4(75), pp. 145-152. ISSN 1857-0461.DOI:<https://doi.org/10.52673/18570461.24.4-75.15>, <http://akademos.asm.md/taxview/159?page=1>
3. **DRAGOMIR, M.** Dinamica anxietății copilului ca expresie a securității emoționale a acestuia în sistemul coparental. In: *Univers Pedagogic*. 2024, nr. 3(83), pp. 85-90. ISSN 1811-5470. DOI: <https://doi.org/10.52387/1811-5470.2024.3.13>, <https://up.upsc.md/?p=899>
 4. **DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională a copilului – dimensiune fundamentală a securității psihologice în sistemul coparental. In: *Moldoscopie*. 2024, nr. 1(100), pp. 126-134. ISSN 1812-2566. DOI: [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2024.1\(100\).13](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2024.1(100).13), <https://uspee.md/cercetare/reviste-stiintifice/moldoscopie/>
- Articole în lucrările conferințelor și ale altor manifestări științifice:**
5. **DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională a copilului în sistemul coparentalității. In: *Dialog intercultural polono-moldovenesc*. Vol. IV, nr.2, 14-15 mai 2021, Chișinău. Chișinău: Tipografia UST, 2021, pp. 78-84. ISBN 978-9975- 76-207-6. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/141167
 6. **SANDULEAC, S., DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională a copilului și dinamica coparentală post divorț . In: *Asistența psihosocială în contextul noilor realități pe timp de pandemie*. 16 aprilie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, pp. 160-164. ISBN 978-9975-46-545-8. https://ibn.idsi.md/ vizualizare_articol/156118
 7. **DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională a copilului – de la modelul conceptual teoretic la realitatea din sistemul coparental. In: *Aspecte psihosociale ale securității psihologice și manifestările ei în plan social la copii*. 29 octombrie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, pp. 92-101. ISBN 978-9975-46-564-9. https://ibn.idsi.md/ vizualizare_articol/154123
 8. **DRAGOMIR, M.** Securitatea psihologică – cadru de referință pentru securitatea emoțională a copilului în sistemul coparental . In: *Securitatea psihologică la copii în perioadă de criză*. 22 iunie 2023, Chișinău. Chișinău: CEP UPSC, 2023, pp. 72-76. ISBN 978-9975-46-824-4. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/196205
 9. **DRAGOMIR, M.** Securitatea emoțională – factor de reziliență al copilului în procesul educațional. In: *Condiții pedagogice de optimizare a învățării în post criză pandemică prin prisma dezvoltării gândirii științifice*. 18-22 iunie 2021, Chisinau. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, pp. 300-303. ISBN 978-9975-46-541-0. DOI:<https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p300-303>, https://ibn.idsi.md/ vizualizare_articol/154555
 10. **DRAGOMIR, M.** Coparentalitate în pandemie: provocări și oportunități. In: *Preocupări contemporane ale criminologiei, dreptului și psihologiei în condiții de pandemie* dedicată împlinirii a 25 de ani a învățământului criminologic și 30 de ani de dezvoltare a Psihologiei Aplicate. 17 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Institutul de științe penale și criminologie aplicată, 2020, pp. 219-225. ISBN 978-9975-3314-2-5. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/115393

ADNOTARE

Dragomir Antoanela Magdalena

Influența tipului de coparentalitate asupra securității emoționale a copilului, teză de doctor în psihologie, Chișinău, 2025

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie care cuprinde 218 de titluri, adnotare (română, engleză), concepte-cheie, lista abrevierilor, 152 de pagini de text de bază, 56 tabele, 39 figuri, 6 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Concepte cheie: coparentalitate, securitate emoțională, conflict coparental, cooperare coparentală, program dual de intervenție psihologică, anxietatea copilului.

Domeniul de studiu: Psihologia dezvoltării și psihologia educațională

Scopul cercetării: este de a identifica influența comportamentelor coparentale asupra dezvoltării securității emoționale a copiilor, cu accent pe identificarea relațiilor dintre diferitele tipuri de comportamente coparentale (pozitive și negative) și modul în care acestea influențează reglarea emoțională și comportamentul adaptativ al copiilor, precum și conturarea unui cadru teoretic și empiric pentru înțelegerea modului în care dinamica interparentală contribuie la bunăstarea emoțională a copiilor; elaborarea unor demersuri formative în vederea intervenției terapeutice sistemice orientată spre reducerea efectelor negative ale conflictelor familiale postdivorț asupra copiilor.

Obiectivele cercetării: analiza abordărilor teoretice ale tipurilor de coparentalitate și a securității emoționale a copilului; evidențierea tipului de relație coparentală exprimată postdivorț; identificarea nivelului securității emoționale a copiilor aflați sub influența relației coparentale; studiul comparativ al securității emoționale a copiilor în funcție de tipul de coparentalitate la care sunt expuși; studiul comparativ al securității emoționale în funcție de nivelul de anxietate; elaborarea și validarea experimentală a programului dual de intervenție psihologică pentru consolidarea securității emoționale a copilului în sistemul coparental.

Noutatea și originalitatea științifică: se evidențiază prin integrarea unui concept relativ puțin explorat în analiza securității emoționale a copiilor, prin abordarea complexă și detaliată a comportamentelor coparentale și prin valorificarea rezultatelor obținute în elaborarea unei intervenții psihologice inovative și eficiente.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante rezidă în: evidențierea relațiilor semnificative dintre tipul de coparentalitate (cooperante, conflictuale și mixte) și nivelul securității emoționale a copiilor; identificarea rolului mediator al anxietății în relația dintre dinamica coparentală și securitatea emoțională; fundamentarea și validarea unui program dual de intervenție psihologică, adaptat contextului postdivorț, care contribuie la optimizarea cooperării parentale și la consolidarea securității emoționale a copilului.

Semnificația teoretică: constă în conceptualizarea relației dintre tipul de coparentalitate și securitatea emoțională a copilului, prin integrarea perspectivelor teoretice din psihologia dezvoltării, teoria atașamentului și studiile familiale, în contextul sistemelor postdivorț. Lucrarea evidențiază mecanismele psihologice prin care diferite tipuri de coparentalitate modelează securitatea emoțională a copilului. Analiza comparativă și sintetizarea analitico-hermeneutică a teoriilor au permis elaborarea unui model integrativ relațional-triadic al interacțiunii dintre tipul de coparentalitate, procesele copilului (reglarea emoțională, reprezentările cognitive și reglarea comportamentală) și securitatea emoțională a copilului, identificarea temeiurilor epistemologice și axiologice ale securității emoționale, precum și fundamentarea principiilor și direcțiilor de intervenție psihologică aplicabile în optimizarea relației coparentale și consolidarea securității emoționale a copilului.

Valoarea aplicativă: constă în relevarea diferențelor semnificative între nivelul securității emoționale la copii proveniți din sisteme coparentale conflictuale și cei din sisteme cooperante, precum și corelații puternice între comportamentele de sprijin reciproc ale părinților și securitatea emoțională a copilului în raport cu anxietatea; evidențierea că stilul coparental mixt poate genera paradoxuri în percepția securității emoționale, ceea ce necesită strategii diferențiate de intervenție. Pe baza acestor constatări, a fost proiectat un program dual de intervenție: (1) reducerea comportamentelor conflictuale și creșterea coerenței parentale; (2) dezvoltarea resurselor emoționale ale copilului prin tehnici validate științific de consolidare a securității emoționale a copilului.

Implementarea rezultatelor științifice obținute: aspectele cele mai importante ale cercetării și materialele rezultate au fost analizate și implementate în cadrul activităților profesionale organizate în procesul de formare continuă a psihologilor și al supervizării profesionale în consilierea psihologică de familie, în serviciile sociale și în activități de educație parentală.

ANNOTATION

Dragomir Antoanela Magdalena

The Influence of Coparenting Type on the Child's Emotional Security, Doctoral Thesis in Psychology, Chişinău, 2025

Thesis structure: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography comprising 218 titles, annotation (Romanian, English), key concepts, list of abbreviations, 152 pages of main text, 56 tables, 39 figures, 6 appendices. The results have been published in 10 scientific papers.

Key concepts: coparenting, emotional security, coparental conflict, coparental cooperation, dual psychological intervention program, child anxiety.

Field of study: Developmental psychology and educational psychology.

Research aim: to investigate the influence of coparenting behaviours on the development of children's emotional security, with a focus on examining the relationships between different types of coparenting behaviours (positive and negative) and the ways in which these influence children's emotional regulation and adaptive behaviour. The study also seeks to outline a theoretical and empirical framework for understanding how interparental dynamics contribute to children's emotional well-being, as well as to develop formative approaches for systemic therapeutic intervention aimed at reducing the negative effects of post-divorce family conflict on children.

Research objectives: to analyse theoretical approaches to coparenting types and the child's emotional security; to highlight the type of coparental relationship expressed by post-divorce parents; to identify the level of emotional security in children under the influence of the coparental relationship; to conduct a comparative study of children's emotional security according to the type of coparenting to which they are exposed; to conduct a comparative study of emotional security according to the level of anxiety; development and experimental validation of the dual psychological intervention program for strengthening the child's emotional security in the coparenting system.

Scientific novelty and originality: lie in the integration of a relatively underexplored concept into the analysis of children's emotional security, through a complex and detailed approach to coparenting behaviours, and in the application of the obtained results to the design of an innovative and effective psychological intervention.

The results obtained, contributing to the solution of an important scientific problem, consist of: highlighting significant relationships between types of coparenting behaviours (cooperative, conflictual, and mixed) and the level of children's emotional security; identifying the mediating role of anxiety in the relationship between coparental dynamics and emotional security; substantiating and validating a dual psychological intervention programme, adapted to the post-divorce context, which contributes to optimising parental cooperation and strengthening the child's emotional security.

Theoretical significance: consists in conceptualising the relationship between the type of coparenting and the child's emotional security by integrating theoretical perspectives from developmental psychology, attachment theory, and family studies, in the context of post-divorce systems. The thesis highlights the psychological mechanisms through which different coparenting behaviours shape the child's emotional security. Comparative analysis and analytical-hermeneutical synthesis of theories have enabled the elaboration of an integrative relational-triad model of the interaction between coparenting type, child processes (emotional regulation, cognitive representations, and behavioural regulation), and the child's emotional security, the identification of the epistemological and axiological foundations of emotional security, as well as the substantiation of the principles and directions of psychological intervention applicable in optimising the coparental relationship and strengthening the child's emotional security.

Practical value: lies in revealing significant differences in emotional security levels between children from conflictual coparental systems and those from cooperative systems, as well as strong correlations between parents' mutual support behaviours and the child's emotional security in relation to anxiety; highlighting that the mixed coparenting style can generate paradoxes in the perception of emotional security, requiring differentiated intervention strategies. Based on these findings, a dual intervention programme was designed: (1) reducing conflictual behaviours and increasing parental coherence; (2) developing the child's emotional resources through scientifically validated techniques for strengthening emotional security.

Implementation of the scientific results obtained: the most important aspects of the research and the resulting materials have been analysed and implemented in professional activities organised within the continuous professional development of psychologists and professional supervision in family psychological counselling, in social services, and in parental education activities.

DRAGOMIR ANTOANELA MAGDALENA

**INFLUENȚA TIPULUI DE COPARENTALITATE
ASUPRA SECURITĂȚII EMOȚIONALE
A COPILULUI**

**SPECIALITATEA 511.02 – PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII
ȘI PSIHOLOGIA EDUCAȚIONALĂ**

Rezumatul tezei de doctor în psihologie

Aprobat spre tipar: 14.11.2025 Formatul hârtiei 60×84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset. Tirajul 30 ex.
Coli de tipar 9 Comanda Nr. 22

Rezumatul a fost tipărit la Tipografia UPS „Ion Creangă”
din mun. Chișinău, str. Ion Creangă, 1